

Vjerski turizam i razvoj općine Krašić

Jurinić, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:613928>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET EKONOMIJE I TURIZMA
„DR. MIJO MIRKOVIĆ“

Lucija Jurinić

Vjerski turizam i razvoj općine Krašić

Diplomski rad

Pula, 2023.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET EKONOMIJE I TURIZMA
„DR. MIJO MIRKOVIĆ“

Lucija Jurinić

Vjerski turizam i razvoj općine Krašić

Diplomski rad

JMBAG: 0303081503, redovna studentica

Studijski smjer: Turizam i razvoj

Kolegij: Selektivni turizam

Mentor: izv. prof. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Hipoteze rada	2
1.2. Cilj i svrha rada.....	2
1.3. Struktura rada.....	2
1.4. Metodologija istraživanja	3
2. VJERSKI TURIZAM	3
2.1. Pojmovno određenje vjerskog turizma	5
2.2. Obilježja i pojavnici oblici vjerskog turizma	5
2.3. Obilježja turističke ponude vjerskog turizma.....	8
2.4. Obilježja turističke potražnje vjerskog turizma.....	10
3. VJERA I VJERSKI TURIZAM KAO TURISTIČKI PROIZVOD.....	13
3.1. Odrednice vjerskog turizma kao turističkog proizvoda	13
4. OPĆINA KRAŠIĆ – HODOČASNIČKA DESTINACIJA.....	17
4.1. Povijest Krašića.....	18
4.2. Razvoj Krašića	19
5. VJERSKI TURIZAM U OPĆINI KRAŠIĆ	22
5.1. Razvoj vjerskog turizma kroz povijest	27
6. ALOJZIJE STEPINAC.....	29
6.1. Utjecaj na razvoj vjerskog turizma.....	30
7. VIZIJA RAZVOJA OPĆINE KRAŠIĆ.....	32
7.1. Poveznice sa županijskom razvojnom strategijom 2011. – 2016.	32
7.2. Strateški razvojni program Općine Krašić – ciljevi i prioriteti	33
8. MJERE RAZVOJA OPĆINE KRAŠIĆ	36
8.1. Razvojne smjernice	36
8.2. Operativni planovi/popis mjera razvoja Općine Krašić	39
8.3. Popis pojedinačnih projekata razvoja Općine Krašić.....	40
9. RAZVOJ TURIZMA OPĆINE KRAŠIĆ	42
9.1. SWOT analiza turističkog razvoja.....	43
9.2. Ciljevi i vizija razvoja turizma.....	46
9.3. Razvoj turističkih proizvoda	49
10. ZAKLJUČAK.....	59
LITERATURA	61
POPIS PRILOGA.....	62
SAŽETAK	63
SUMMARY	64

1. UVOD

Ovaj rad posvećen je analizi vjerskog turizma i razvoju općine Krašić. Vjerski turizam jedan od brojnih selektivnih oblika turizma koju obilježava duga povijest razvoja, a posebno na području Europe. U Hrvatskoj je njegov značaj istaknut dugi niz godina, bez obzira na postojanje određenih ograničenja koja su rezultat nedostatka znanja koja su vezana za specifičnosti tog turističkog proizvoda i nepostojanju specijalizirane strategije njegovog razvoja.

Vjerski turizam često se istražuje, te se nastoji razvijati u okviru kulturnog turizma. Ovakav koncept razvoja je djelomično opravdan, ali treba uzeti u obzir kako se na taj način preklapaju turistički proizvodi gdje vjerski turizam predstavlja tek jedan dio kulturnog turizma i ne odražava svoj cjeloviti značaj. Prevladavaju brojne koristi usporednog razvoja ove vrste selektivnog turizma, ali uz posebnu pažnju i napore da se razvija kao zaseban i cjeloviti turistički proizvod.

U današnje doba, vodeće odrednice uspješnog razvoja vjerskog turizma su turistički doživljaj, iskustvo i dodana vrijednost, isto kao i kod drugih selektivnih oblika turizma. To su strateški činitelji uspješnosti razvoja i mogućnosti konkuriranja turističkog proizvoda na diferenciranom i kompleksnijem turističkom tržištu. Hrvatska je prepoznala važnost navedenih elemenata, pa se u budućnosti očekuje njihova implementacija u smjeru osiguranja dugoročno održivog, konkurentnog i profitabilnog razvoja vjerskog turizma.

Bogata povijest, te brojni kulturni i prirodni resursi stavili su pred Općinu Krašić velike izazove u smislu razvoja vjerskog i drugih oblika turizma. Interes vjernika za posjet Krašiću posljednjih je godina u rastu, bilo da je riječ o hodočasnicima ili ostalim vjernicima i gostima koji posjećuju vjerske atrakcije i mjesta. Budući da se predviđa i daljnji rast interesa za posjet Krašiću, posebno s proglašenjem bl. Alojzija Stepinca svetim, kroz ovaj se projekt sagledavaju svi aspekti turističkog razvoja, te definiraju projekti koji bi omogućili da se Krašić razvija na održiv i odgovoran način što bi značilo da se turistički resursi i atrakcije valoriziraju, ali da se, istovremeno, očuvaju sve vrijednosti destinacije, a posebno kvaliteta života lokalnog stanovništva.

1.1. Hipoteze rada

H0: Vjerski turizam jedan je od prevladavajućih turističkih proizvoda na međunarodnom turističkom tržištu.

H2: Vjerski turizam podložan je kulturnom turizmu, te se razvija kao jedan od njegovih segmenata.

H3: Vjerski turizam Krašića je proizvod na kojem se temelji turistička budućnost koji je djelomično spreman za turističku valorizaciju.

H4: Osnovne odrednice učinkovitog razvoja vjerskog turizma u Hrvatskoj su turistički doživljaj i autentično iskustvo, kao i dodana vrijednost u turizmu.

1.2. Cilj i svrha rada

Cilj ovog rada je istražiti značenje, specifičnosti i obilježja vjerskog turizma kao jedinstvenog selektivnog oblika. Povrh toga, specifični ciljevi se očituju u razmatranju odnosa vjerskog i kulturnog turizma, specificiranja obilježja suvremene turističke potražnje i ponude u vjerskom turizmu, te definiranja osnovnih determinanti uspješnog razvoja u općini Krašić.

Svrha rada su prethodno istaknute hipoteze, te pri tome se predmetna problematika istražuje na konkretnom primjeru turističke destinacije, a odnosi se na općinu Krašić.

1.3. Struktura rada

Ovaj rad sastoji se od 10 poglavlja. Nakon uvoda slijedi poglavlje posvećeno pojmovnom određenju vjerskog turizma. U istom okviru, vjerski turizam prezentira se kao selektivni oblik turizma. Također, analiziraju se osnovna obilježja pripadajuće turističke ponude i potražnje.

U idućem dijelu, istražuje se vjerski turizam kao samostalan turistički proizvod. Unutar tog konteksta, analiziraju se osnovni komponentni elementi turističkog proizvoda općenito, te se razmatraju karakteristike i specifičnosti ovih elemenata u okviru vjerskog turizma.

U sljedećem poglavlju, istražuju se suvremeni aspekti vjerskog turizma i povezanih proizvoda. Posebna pažnja usmjerena je na suvremene faktore, s naglaskom na turističko iskustvo, doživljaj i dodanu vrijednost u kontekstu turizma.

Nakon toga, razmatra se pitanje međukulturalnosti i uloga vjerskog turizma u poticanju iste. U zaključnom dijelu, analiziraju se temeljna obilježja i trenutni trendovi kroz primjer vjerskog turizma u Hrvatskoj, posebno na primjeru Općine Krašić. Također, iznose se prognoze u vezi s budućim razvojem ovog oblika turizma u navedenoj Općini, te njezin daljnji razvoj kroz implementaciju projekata razvoja.

1.4. Metodologija istraživanja

Za potrebe ovog rada korištene su sljedeće metode:

- Metoda analize i sinteze
- Induktivna i deduktivna metoda
- Metoda dokazivanja
- Metoda komparacije
- Metoda deskripcije

2. VJERSKI TURIZAM

Od samih početaka religija je važan čimbenik ljudskog života koji utječe na percepciju i odnos prema okolini u kojoj živimo. Ona i religijski motivi pokretači su osobnih, ali i grupnih putovanja. Iz takve potrebe za posjetom religijskih spomenika i svetih mjesta formirala su se putovanja motivirana religijom. Stoga se religijski (vjerski) turizam definira kao oblik turizma koji je usmjeren ka posjetima važnim vjerskim lokalitetima, a cilj mi je da sudionici putovanja ojačaju svoju vjeru u najvećoj mogućoj

mjeri. Zadovoljenje duhovne potrebe osobe koja se odlučila za takvu vrstu turizma glavni je motiv putovanja. Ovakva vrsta putovanja odvijaju se stoljećima, ali pojam vjerski turizam pripada modernom, post-industrijskom razdoblju kada se počinje razvijati turizma kakvim ga danas poznajemo. U današnje vrijeme vjerski turizam se približava suvremenom kulturnom turizmu od kojeg se razlikuje u bitnim karakteristikama. Prvo, religijski motiv putovanja, a drugo, religijski sadržaj koji je važna komponenta u receptivnom prostoru.

Hodočašće, kao poseban dio vjerskog turizma, je putovanje vjernika u sveto mjesto, mjesto očitovanja božanstva ili djelo nekog religioznog učitelja ili osnivača religije u namjeri da se ondje moli u izuzetno povoljnom okolišu.¹ Hodočašća su oblikovana prema naslijeđenoj tradiciji ili ih pojedinac preobražava prema vlastitim potrebama ili vjerovanju (zahvala, zavjet itd.). Glavne kršćanske destinacije srednjovjekovnih hodočasnika su bila Jeruzalem, Santiago de Compostela i Rim, a od 19.st. pridružuju im se najveća marijanska svetišta Lourdes i Fatima, te Częstochowe i Guadalupe, koja su jedna od najpoznatijih katoličkih hodočasničkih mjesta i danas.

Vjerski turizam u Hrvatskoj ima veliki potencijal za razvoj, međutim većina sakralnih i povijesno-umjetničkih objekata nisu uključeni u turističku ponudu, a vjerski turizam nije u potpunosti izgrađen kao cjeloviti dio nacionalnog proizvoda. Potencijale za razvoj treba organizirati, aktivirati, kadrovski opremiti sposobnim ljudskim resursima, te obogatiti vjersko-turističkom kulturom po uzoru na zemlje koje su uspješno razvile vjerski turizam (Francuska, Italija).

Važan dio razvoja vjerskog turizma predstavlja i Crkva, pa bi kao važan faktor trebala imati potporu Hrvatske turističke zajednice i Ministarstva turizma, ali u Ministarstva kulture jer daje velik doprinos ne samo vjerskog, nego i kulturnog turizma.² Najpoznatija marijanska svetišta sa najviše hodočašća u Hrvatskoj su: Marija Bistrica, Trški Vrh, Voćin, Lobar, Remete, Molve, Kutjevo, Aljmaš, Slavonski Kobaš, Tekije, Ilača, Sinj, Tisno, Solin, Vepric, Visovac, Vrpolje, Gospa na Račiću – Jelsa, Nin, Maslinska Gospa – Zadar, Trsat, Gospa od Staroga Grada – Pag, Gerovo, Oštarije kraj Ogulina, Gospa od Zdravlja – Krk, Krasno, Majka Božja kod Baške.

¹ Cerović i Zanketić, 2014.

² Atlaga, 2016.

2.1. Pojmovno određenje vjerskog turizma

U posljednjih nekoliko stoljeća, posebno od pojave suvremenog doba vjerski turizam postaje jednim od prevladavajućih selektivnih oblika turizma na međunarodnoj razini i zato je danas ispravno tvrditi kako je to jedan od ključnih dijelova međunarodnog turizma.

Prije svega, treba istaknuti kako selektivni turizam predstavlja turizam specifičnih interesa ili tematski turizam. Govorimo o vrstama ili pojavnim oblicima turizma koji se temelje na konkretnim motivima, kako na turističkoj ponudi, tako i na turističkoj potražnji. Važno je spomenuti kako je turistička ponuda nekog selektivnog oblika turizma oblikovana u svrhu zadovoljenja specifičnih želja, potreba i interesa turističke potražnje. S gledišta selektivnih oblika turizma, logično je definirati vjerski turizam kao selektivni oblik turizma koji je posvećen turistima specifičnih interesa, a služi zadovoljenju religijskih i duhovnih potreba.³ Danas se vjerski turizam sve češće razmatra s interdisciplinarnog pristupa, te je riječ o specifičnom socio-kulturnom fenomenu koji čini suradnju religije i kulture, zbog čega se ovi motivi međusobno upotpunjuju. Početna motivacija u okviru hodočašća je religija ili vjera pa se smatra i temeljem ove vrste turizma. U današnje suvremeno doba, u vremenu postojanja brojnih religija i vjera, kao i sve istaknute namjere međunarodnog i međureligijskog poštivanja i razumijevanja, vjerski turizam ima izniman potencijal razvoja.⁴

2.2. Obilježja i pojavni oblici vjerskog turizma

Glavne komponente u vjerskom turizmu su kultura i tradicija čovjeka. Pored ovih, ali i ostalih obilježja vjerskog turizma, on se danas sve više poistovjećuje s kulturnim turizmom, te se razmatra i razvija kao dio istoga, što se smatra djelomično opravdanim iz dva razloga.

Prvi razlog očituje se u činjenici da je religija dio kulture, identiteta naroda čime čini jedan od elementa ukupne atrakcijske osnove.

³ Hegeduš, Koščak, 2014.

⁴ Tala, Paduerean, 2008.

Drugi razlog odražava se u tome što se putem turističke potrošnje u okviru vjerskog turizma izravno potpomaže očuvanju kulturne i povijesne baštine.⁵ Kao što je prethodno istaknuto, vjerski turizam podrazumijeva posjete važnim religijskim lokalitetima uz glavni motiv putovanja koji se odnosi na zadovoljenje vjerske potrebe.

Naime, vjerski turizam na međunarodnoj razini doživljava znatniju ekspanziju nakon Drugog svjetskog rata, te se od tada do danas razvija vrlo dinamično.

Vjerski turizam danas predstavlja međunarodni fenomen koji implementira socijalne i ekonomske, ali i ostale kategorije. Primarno ga odražava i njegova inicijalna kompleksnost, te ga treba analizirati kao masovnu društvenu pojavu, s visokim naznakama gospodarske aktivnosti s motivima posjeta određenom svetom mjestu.

Značaj religije u istraživanju vjerskog turizma očituje se na različite načine. Prvo, religija čini osnovu za ovaj suvremeni oblik turizma. Nadalje, vjerska putovanja, kao jedan od najstarijih oblika putovanja, trebaju se promatrati iz religijske perspektive jer su motivirana vjerom i religijom. S obzirom na mnoge dimenzije religije, vjerski turizam zahtijeva interdisciplinarni pristup istraživanju, koji uključuje kulturne, sociološke, religijske i gospodarske aspekte.

U današnjici, vjerski turizam, putem visoko profesionalnih kulturnih činitelja, stvara kvalitetnu turističku ponudu, koja je integralna i autentična u svojem primarnom obliku. Primarni motivacijski pristup jest istraživanje suštine ljudskoga života i traženje odgovora na razna pitanja vezana za vjeru. Sukladno tome, istraživanje o vjerskom turizmu mora uzeti u obzir povijesnu širinu fenomena hodočašća, analizirajući njegove razne oblike i ogromnu kulturnu baštinu vjerskoga karaktera.⁶

Iako vjerski turizam primarno privlači religiozne i duhovne turiste, on je namijenjen i ostalim ciljnim ili interesnim skupinama (turistima). Destinacije vjerskog turizma privlače vjernike ali i znatiželjnike, pustolove i ostale ciljne segmente međunarodne turističke potražnje.⁷

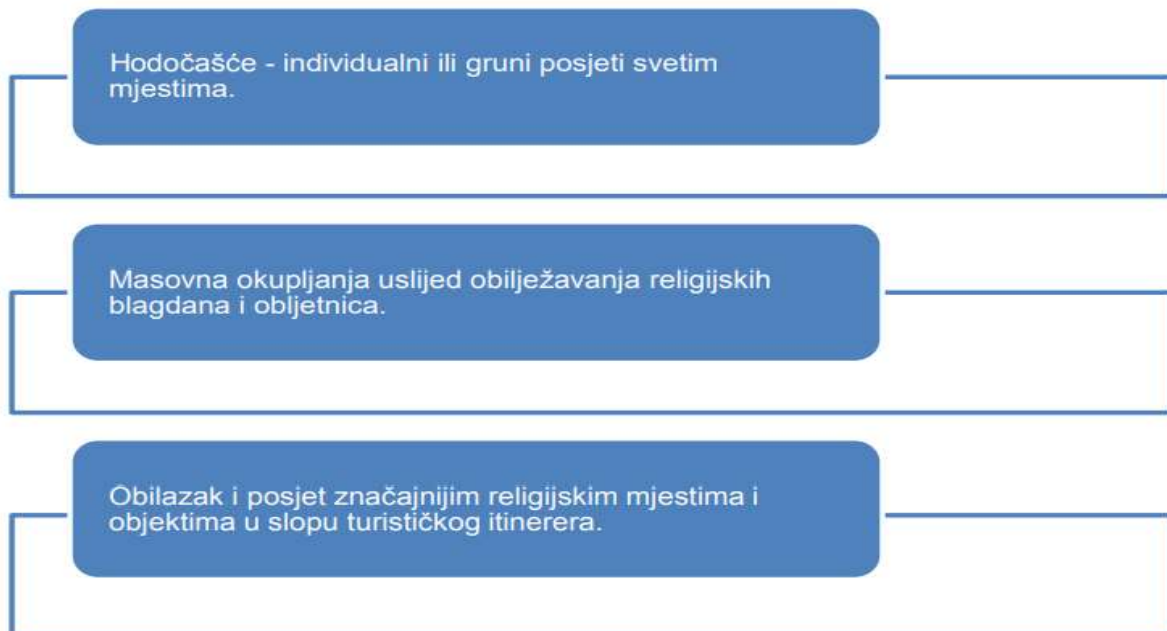
⁵ Pirjavec, Kesar, 2002.

⁶ Duvnjak et al., 2011.

⁷ Hitrec, 2006.

Ovisno o aspektima turističke potražnje, te karakteristikama i obilježjima ponude vjerskog turizma, možemo identificirati nekoliko različitih njegovih pojavnih oblika.(Slika 1.)

Slika 1. Pojavni oblici vjerskog turizma

Izvor: Duvnjak, N. et al. (2011.) *Religijski turizam kao poseban socio-kulturni fenomen – na primjeru istraživanja među studentima Sveučilišta u Splitu. Nova prisutnost. Vol. 9. Br. 2. Str. 427.*

Izuzetno je važno istraživanje i prepoznavanje ključnih karakteristika i posebnosti vjerskog turizma kroz proučavanje fenomena hodočašća. Hodočašće predstavlja društveni okupljanje s ciljem ispunjenja duhovnih potreba i interesa. Definicija hodočašća opisuje ga kao "dinamički element, inherentan vjeri, koji se tijekom tisućljeća razvijao kako bi postigao duhovno pročišćenje putem sakralnog putovanja, uspostavljajući povezanost između čovjeka i božanstva. Empirijski i mistički doživljaj cilja hodočašća dodatno ističe ovaj proces" (Cerović et al. 2015: 13). Kada se razmatra hodočašće, kao i vjerski turizam općenito, mogu se prepoznati sljedeći vodeći motivi (Cerović et al., 2015):

- Zahvalnost
- Molitva za oprost
- Molitva za ozdravljenje
- Molitva za pročišćenje
- Proslava vjerskog blagdana
- Sudjelovanje na vjerskom obredu

Time se stvaraju osnovne karakteristike vjerskog turizma. No, za potpuno razumijevanje ovog oblika turizma, bitno je detaljno proučiti specifične aspekte i dinamiku koji se odvijaju unutar ključnih komponenti ovog turističkog sektora, uključujući turističku ponudu i potražnju.

2.3. Obilježja turističke ponude vjerskog turizma

Osim uobičajenih karakteristika turizma i turističke ponude, vjerski turizam ima i svoje specifične obilježja. Konkretno, da bi neko turističko odredište imalo osnovu za razvoj vjerskog turizma, treba imati odgovarajuće atrakcije i jasnu ideju ili strategiju za njihov turistički razvoj. Na primjer, ako postoje mnogi sakralni objekti u određenom turističkom odredištu, ali nisu uključeni u planove razvoja ili nisu ekonomski i društveno valorizirani, tada neće značajno doprinosti vjerskom turizmu u tom kontekstu.

Atraktivnosti se smatraju turistički valoriziranima kada su prepoznate od strane ključnih aktera u turizmu i uključene u turističku ponudu, pravilno uređene i označene, promovirane autentično i objektivno, dok istovremeno ostaju zaštićene i nadzirane. Važno je napomenuti da se to odnosi jednako na fizičke objekte i lokacije kao i na nematerijalne atrakcije, uključujući manifestacije, događanja i slične turističke elemente.

Pored specifičnih atrakcija, turističku ponudu vjerskog turizma obilježavaju i ostali tradicionalni elementi turističke ponude koji se često smatraju ključnim faktorima destinacijskog sustava. Ovi elementi uključuju infrastrukturu, usluge smještaja, dodatne sadržaje, javne usluge, marketinšku podršku, prometnu povezanost i druge slične komponente.⁸

Organizacija vjerskog turizma, uključujući proces stvaranja i provedbe njegove turističke ponude, zahtijeva sudjelovanje velikog broja volontera, stručnjaka specijaliziranih za različite aspekte, te mnogo osoba za obavljanje osnovnih zadataka koji ne zahtijevaju posebna stručna znanja. Planiranje i razvoj vjerskog turizma

⁸ Pirjavec, Kesar, 2002.

destinacije uključuje specifičnosti koje treba posebno istaknuti, a o tome se govori u radu autora Smitha iz 1992. godine.⁹ Misli se na:

- Vjerska putovanja i hodočašća zahtijevaju prilagođene i ekonomične opcije smještaja, te laku dostupnost vjerskim i drugim značajnim objektima.
- Sveukupno iskustvo posjeta vjerskim objektima značajno ovisi o načinu na koji su ti objekti prezentirani. Preporučuje se korištenje višejezičnih letaka i različitih audio-vizualnih i interaktivnih vodiča.
- Dolasci turista motiviranih vjerom prije svega ovise o prepoznatljivosti destinacije i dostupnosti relevantnih informacija. To uključuje izradu tematskih brošura, stvaranje internetskih portala te razvoj posebnih programa u suradnji s turističkim agencijama specijaliziranim za vjerski turizam.

Važno je istaknuti da je vjerski turizam danas postao značajan izvor turističke potrošnje i neizostavan u analizi turističkih putovanja. Prema procjenama Svjetske turističke organizacije (WTO), vjerski turizam svake godine rezultira otprilike 600 milijuna putovanja, uključujući i nacionalna i međunarodna putovanja na globalnoj razini. Od ukupnog turističkog prometa s aspekta vjerskog turizma, oko 40% se odvija u Europi i oko 50% u Aziji pa je riječ o dvama dominantnim tržištima. U Europi se godišnje organizira oko 240 milijuna turističkih putovanja svjerskim motivom, 300 milijuna u Aziji te 60 milijuna u ostatku svijeta. Od ukupnog broja vjerskih turista, oko 600 milijuna putnika, njih 280 milijuna motivirano je hodočastima.¹⁰

Osnovni cilj turističke ponude vjerskog turizma jest potpuno zadovoljiti potrebe i želje suvremene turističke potražnje. Stoga uspješna turistička destinacija koja želi uspješno razvijati vjerski turizam i konkurirati na turističkom tržištu mora kontinuirano istraživati i pratiti turističku potražnju. Također, treba prilagoditi postojeću ponudu, razvijati je i redovito nadopunjavati sukladno suvremenim i budućim trendovima. U nastavku ovog poglavlja, detaljno će se razmotriti neka ključna obilježja turističke potražnje u kontekstu vjerskog turizma kako bi se ovaj proces bolje razumio.

⁹ Smith, 1992: 5

¹⁰ Cerović et al., 2015: 16

2.4. Obilježja turističke potražnje vjerskog turizma

Turistička potražnja u okviru vjerskog turizma u današnjem dobu ima svoje posebne karakteristike koje su specifične za ovu selektivnu vrstu turizma, ali također odražava i suvremene aspekte turističke potražnje. Ove razlike i sličnosti mogu se prikazati pomoću sljedeće tablice (Tablica 1).

Tablica 1. Osnovna obilježja turističke potražnje u sferi vjerskog turizma

Suvremena obilježja turističke potražnje	Specifična obilježja potražnje za vjerskim turizmom
<ul style="list-style-type: none">• Visoka informiranost (o destinaciji, religijskim mjestima, kulturnom nasljeđu)• Ovisnost o informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji (korištenje tehnologije za istraživanje, planiranje i rezerviranje putovanja)• Sofisticiranost (traženje visoke kvalitete usluge i doživljaja)• Kraća, ali češća putovanja• Putovanje u vlastitom aranžmanu (samostalno organiziranje putovanja ima veći stupanj kontrole)• Potraživanje autentičnog doživljaja i iskustva (cijene se istinska iskustva i dublje razumijevanje kulture i vjere destinacije)• Vrijednost za novac, vrijednost za doživljaj• Bijeg od svakodnevice	<ul style="list-style-type: none">• Stjecanje religijskih znanja i iskustava (dublje razumijevanje religije i vjerske prakse destinacije)• Upoznavanje religija, običaja i identiteta• Poticanje znatiželje (turistička iskustva potiču znatiželju i istraživački duh posjetitelja)• Razvoj socijalnih veza (stvaranje socijalnih veza s drugim vjernicima i lokalnim zajednicama)• Unapređenje razumijevanja• Doprinos vjerskom poštivanju• Poticanje međukulturnog razumijevanja

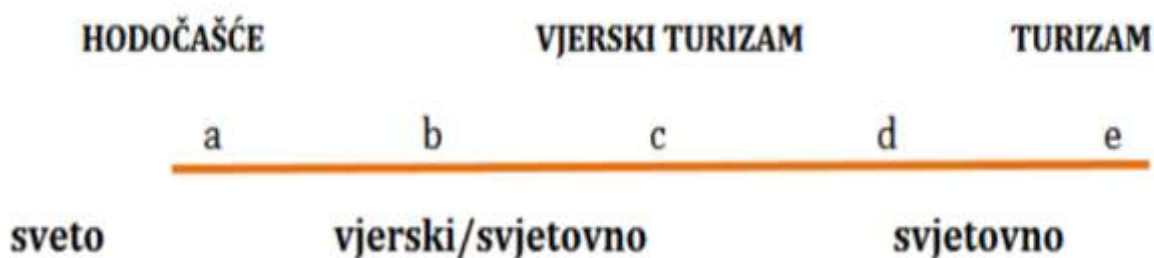
<ul style="list-style-type: none"> • Zabava i učenje • Uzbuđenje i identificiranje s destinacijom 	
---	--

Izvor: Izrada autorice.

Uzimajući u obzir navedene odrednice suvremene turističke potražnje u vjerskom turizmu i specifične sklonosti i motivacije, može se oblikovati opći profil vjerskog turista. Autor Smith (1992) pristupa definiranju ovih turista razlikujući pojam svetog od svjetovnog, te prepoznaje nekoliko ključnih tipova vjerskih turista.

Ovisno o njihovim interesima i motivacijama, vjerski turisti se mogu klasificirati u različite tipove, što pomaže u boljem razumijevanju njihovih potreba i očekivanja te omogućuje destinacijama prilagodbu svoje ponude.

Slika 2. Korelacija hodočasnik – turist

Izvor: Smith, V. L. (1992.) *Introduction: The Quest in Guest. Annals of Tourism Research. Vol. 19. No. 1. Str. 4.*

Autor Smith (1992) klasificira vjerske turiste u tri glavne skupine putnika:

1. Više hodočasnik nego turist: Ova skupina turista ima glavni motiv u vjerskom iskustvu i duhovnom pročišćenju. Njihovo putovanje usmjereno je na posjete svetim mjestima, sudjelovanje u vjerskim obredima i duhovnoj refleksiji.
2. Vjerski turist ili hodočasnik-turist: Ovi turisti kombiniraju svoje vjerske motive s turističkim aktivnostima. Oni posjećuju sveta mjesta i obavljaju vjerske rituale, ali također istražuju lokalnu kulturu, povijest i prirodne ljepote destinacije.
3. Više turist nego hodočasnik: Ova skupina turista ima glavni interes u turističkim aktivnostima, a vjerski aspekt njihovog putovanja može biti manje važan ili ne postoji. Oni se fokusiraju na razgledavanje, zabavu i opuštanje, a posjeta svetim mjestima može biti samo jedan od aspekata njihovog putovanja.

Ove klasifikacije pomažu u razumijevanju različitih motiva i očekivanja vjerskih turista te omogućuju destinacijama prilagodbu svoje ponude kako bi bolje zadovoljile potrebe različitih skupina putnika.

Razgraničenje između hodočasnika i turista u vjerskom turizmu nije uvijek jednostavno, jer putovanja motivirana vjerom često uključuju i elemente svetog i svjetovnog. Vjerski turisti su oblikovani različitim čimbenicima koji se moraju uzeti u obzir prilikom razvijanja turističke ponude za ovu vrstu turizma.

Općenito se može reći da su vjerski turisti posjetitelji i putnici čiji su motivi i iskustva povezani s vjerom i religijskim aspektima. Budući da je vjerski turizam blisko povezan s kulturnim turizmom, tipologija vjerskih turista može se sagledati kroz tipologiju kulturnih turista razvijenu od strane McKerchera i Du Crosa (2002). Njihova tipologija obuhvaća pet tipova turista (Smith, 1992):

1. Malobrojni vjerski turisti: Ova skupina čini mali broj turista koji su isključivo motivirani vjerskim razlozima. Njihova putovanja su usmjerena prema svetim mjestima i duhovnim iskustvima.
2. Turisti kojima vjerski doživljaj nema primarni značaj: Ovi turisti putuju iz drugih razloga, poput obiteljskih ili kulturnih veza, ali također sudjeluju u vjerskim aktivnostima kao dio cjelokupnog iskustva.
3. Turisti individualci: Individualni turisti često putuju sami ili u malim grupama, a njihov pristup vjerskim aktivnostima može varirati, ovisno o njihovim osobnim preferencijama.
4. Ležerni turisti: Ova skupina turista više se usredotočuje na opuštanje, zabavu i razgledavanje, a vjerski aspekt putovanja nije u prvom planu.
5. Usutni vjerski turisti: Ovi turisti posjećuju sveta mjesta i obavljaju vjerske obrede kao dio svoje duhovne prakse i predanosti vjeri.

Ova tipologija pomaže boljem razumijevanju različitih profila vjerskih turista i omogućuje destinacijama prilagodbu svoje ponude kako bi bolje zadovoljile potrebe različitih skupina putnika.

3. VJERA I VJERSKI TURIZAM KAO TURISTIČKI PROIZVOD

Vjerski turizam se, kao selektivni oblik turizma, mora smatrati integralnim dijelom turističkog proizvoda kako bi bio uspješan i konkurentan na međunarodnom turističkom tržištu. To znači da vjerski turizam treba zadovoljiti sve osnovne potrebe i želje turista, kao i njihove specifične interese.

Važno je napomenuti da suvremeni turizam također uključuje nove aspekte kao što su digitalni marketing, online rezervacije, ekološka održivost, kulturna raznolikost i društveno odgovorno putovanje. Ovi suvremeni faktori sve više utječu na oblikovanje turističkog proizvoda, uključujući i vjerski turizam.

U narednim poglavljima vjerskog turizma može se detaljnije analizirati kako se suvremene odrednice, poput digitalnog marketinga, ekološke održivosti i društvene odgovornosti, primjenjuju u kontekstu vjerskog turizma kako bi se zadovoljile potrebe i očekivanja suvremenih vjerskih turista.

3.1. Odrednice vjerskog turizma kao turističkog proizvoda

Turistički proizvod vjerskog turizma obuhvaća različite elemente kako bi privukao vjerske turiste i pružio im cjelovito iskustvo. Ovi elementi čine važan dio turističke ponude u destinacijama koje se temelje na vjerskom turizmu. Evo nekoliko ključnih elemenata koji čine turistički proizvod vjerskog turizma¹¹:

1. Sveta mjesta: Ovo su ključni elementi vjerskog turizma. To su mjesta koja imaju poseban vjerski značaj za vjernike, poput crkava, džamija, hramova, svetišta i drugih religijskih objekata.
2. Infrastruktura: Destinacije vjerskog turizma moraju imati dobru infrastrukturu koja omogućuje pristup svetim mjestima, smještaj, prijevoz i druge usluge koje turistima trebaju.

¹¹ Cerović et al., 2015: 16

3. Kulturni sadržaji: Turistički proizvod vjerskog turizma obuhvaća i kulturne sadržaje, poput muzeja, izložbi i kulturnih događanja, koja omogućuju turistima da dublje razumiju povijest i kulturu odredišta.
4. Gastronomska ponuda: Hrana igra važnu ulogu u turističkom iskustvu, pa se gastronomska ponuda destinacije često prilagođava specifičnim prehrambenim potrebama i obredima vjernika.
5. Vodiči i interpretativni sadržaji: Vodiči i interpretativni sadržaji pomažu turistima da bolje razumiju vjerske običaje, povijest i značaj svetih mjesta.
6. Smještaj: Destinacije vjerskog turizma nude različite opcije smještaja, uključujući hotele, pansioni i druge oblike smještaja koji zadovoljavaju potrebe različitih vrsta turista.
7. Organizirane ture i aktivnosti: Organizirane ture i aktivnosti omogućuju turistima da bolje iskoriste svoje vrijeme i dožive sve što destinacija ima za ponuditi.
8. Društveno i ekonomsko okruženje: Destinacije vjerskog turizma često imaju bogato društveno i ekonomsko okruženje koje potiče razvoj ovog oblika turizma i pomaže u očuvanju svetih mjesta.

Ovi elementi čine turistički proizvod vjerskog turizma atraktivnim za vjernike i omogućuju im da dublje dožive svoju vjeru i duhovno pročišćenje tijekom putovanja. Također, kao što ste naveli, vjerski turizam može doprinijeti ekonomskom razvoju destinacije kroz povećanje investicija i stvaranje radnih mjesta.

Turistički proizvod vjerskog turizma će uključivati iste komponente kao što su prethodno opisane. Ono što je posebno u ovom slučaju jest spajanje vjerskih i duhovnih elemenata, karakteristika i aktivnosti u ovaj kompleksni sustav. Konkretno, najuočljivije promjene u odnosu na druge tematske turističke proizvode bit će vidljive u segmentima atrakcija, pristupačnosti i dodatnih usluga. To ne znači da promjene nisu moguće i u drugim aspektima, ali se posebna pažnja posvećuje navedenim područjima.

Pristupačnost se odnosi na sposobnost destinacije da bude lako dostupna emitivnim tržištima, uključujući infrastrukturnu i komunikacijsku povezanost. U tom kontekstu, važno je detaljno istražiti koja su ključna tržišta i ciljne skupine potrošača, te provesti aktivnosti koje će poboljšati povezanost destinacije s tim tržištima.

Na primjer, ako primjetimo da u okviru vjerskog turizma Hrvatske prevladavaju turisti iz udaljenih zemalja, trebamo razmisliti o uspostavi i održavanju redovnih zračnih ruta koje će povezati Hrvatsku s tim zemljama. Također, trebamo uzeti u obzir da se vjerski turizam, za razliku od, recimo, turizma na plažama, ne ograničava na ljetnu sezonu. Stoga je važno održavati prometne veze, bilo da se radi o zračnim, željezničkim ili pomorskim rutama, tijekom cijele godine.

Ovo će omogućiti da destinacija bude dostupna vjernicima i turistima tijekom cijele godine, poboljšavajući tako privlačnost vjerskog turizma u Hrvatskoj i potičući rast ove vrste turizma.

Slijedeći elementi koji se u slučaju vjerskog turizma značajno razlikuju od ostalih proizvoda su atrakcije. Već smo raspravljali o tome kako su glavne turističke atrakcije u ovom obliku turizma sakralne građevine, religiozne i duhovne manifestacije. No, to ne znači da se ne mogu uključiti i druge vrste atrakcija u okviru ovog turizma. Naprotiv, kako bismo maksimalno povećali turističku privlačnost ovog proizvoda, povećali konkurenciju i sposobnost zadovoljavanja osnovnih potreba turističke potražnje, imperativno je da se uključe i druge bitne atrakcije.

U vezi s atrakcijama, posebno je važno istaknuti važnost pravilnog označavanja i povezivanja atrakcija i lokacija unutar turističke destinacije. Ovo će pomoći u povećanju kvalitete usluge i istovremeno doprinijeti povećanju zadovoljstva i pozitivnog iskustva posjetitelja.

Također, kada se razmatraju atrakcije uopće, uključujući i one u vjerskom turizmu, ključno je očuvati njihovu autentičnost. To znači da bi atrakcije trebale biti predstavljene na izvorni i objektivan način, izbjegavajući pretjerivanje, uređivanje atrakcija ili pristrane izraze i dojmove. U ovom procesu, posebno važnu ulogu igraju i sami turisti, a detaljnije će se raspravljati o tome u sljedećem poglavlju.

Kada razmatramo pomoćne usluge u turizmu, posebno mislimo na marketinške usluge. Marketing igra ključnu ulogu u povezivanju turističke ponude i potražnje, predstavljanju te ponude i osiguravanju kvalitetne komunikacije između ovih dviju strana.

Budući da se marketing temelji na marketinškom spletu, koji uključuje proizvod, cijenu, promociju, prodaju i distribuciju, jasno je da se marketing u kontekstu određenih selektivnih oblika turizma, primjerice vjerskog turizma, razlikuje posebno u segmentu proizvoda, ali i u pristupu promocije i distribucije. Na primjer, u promociji vjerskog turizma važno je koristiti online oglašavanje putem specijaliziranih portala i religijskih web stranica, surađivati s vjerskim udrugama i organizacijama, te koristiti kulturne institucije i slične kanale za promociju.

Kada govorimo o uključenosti potrošača u kontekstu vjerskog turizma, to se odnosi na istraživanje ciljnog segmenta vjerskih turista kako bismo bolje razumjeli njihove specifične interese i potrebe. U procesu stvaranja turističkog proizvoda ovog tipa, ključno je uzeti u obzir ovu skupinu potrošača, koja često želi imati slobodu da prilagodi svoj vlastiti aranžman ili obogati postojeći program dodatnim aktivnostima i izletima. Ovi segmenti će utvrditi kako se oblikuje proces stvaranja turističkog proizvoda.

Što se tiče receptivnih sadržaja u vjerskom turizmu, oni su uglavnom slični onima u drugim selektivnim oblicima turizma i odgovarajućim proizvodima. Ono što je posebno važno jest odabrati i ponuditi receptivne sadržaje koji su smješteni u blizini ključnih lokaliteta i atrakcija. Ovo će olakšati vjerskim turistima pristup važnim mjestima i omogućiti im bogatije iskustvo tijekom posjeta.

Osim toga, važno je istaknuti da danas postoje tematizirani objekti na međunarodnoj razini koji su prilagođeni različitim vidovima turizma. Na primjer, postoje hoteli koji su posebno dizajnirani i uređeni za sportski turizam, kulturni turizam i druge selektivne oblike turizma. U kontekstu vjerskog turizma, takvi objekti će biti obogaćeni sakralnim i duhovnim motivima, specifičnom opremom, prostorijama i drugim elementima. Jedan od primjera može biti kapelica koja se nalazi unutar tematiziranog hotela. Važno je naglasiti da ovi elementi znatno utječu na turističko iskustvo i često se smatraju dodanom vrijednošću u turizmu.

4. OPĆINA KRAŠIĆ – HODOČASNIČKA DESTINACIJA

Krašić je malo mjesto smješteno u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, između gradova Zagreba i Karlovca. Ono je neizbježna postaja na putovanju kroz središnju Hrvatsku. Zbog svoje blizine važnim gradovima i glavnim prometnicama, lako je dostupno. Ako se krene starom karlovačkom cestom iz smjera Zagreba ili Karlovca prema Jastrebarskom, brzo će se stići u Krašić.

Postoji mnogo razloga za posjetiti Krašić, ali za svakog vjernika, samo spominjanje tog mjesta odmah asocira na ime Alojzija Stepinca. Krašić je postao poznat i važan upravo zbog ovog blaženika, kojeg njegov narod već dugo smatra svetim. Njegova duhovna prisutnost i nasljeđe prelaze granice mjesta i Hrvatske, te ostavljaju dubok trag u srcima mnogih vjernika diljem svijeta.

Krašić se nalazi u blagoj dolini duž rijeke Kupčine, s dijelovima koji se prostiru uz dolinu rijeke Kupe. Ova prirodna okolina dominira ovim područjem. Na nekim mjestima možete pronaći brežuljke, šume i blage valovite terene koji dodatno obogaćuju kraj i čine ga privlačnim za šetnje, razne sportske aktivnosti poput trčanja, jahanja ili biciklizma. Rječica Slapnica sa svojim slapovima predstavlja dodatnu atrakciju koja privlači sve više izletnika i čini se kao najveći prirodni dar ovom kraju.

Osim prekrasnih pejzaža i opuštajuće atmosfere, Krašić je zanimljiv i zbog svoje uloge u povijesti hrvatskog naroda. To je mjesto gdje je blaženi Alojzije Stepinac obavljao svoju pastoralnu službu i ostavio trajni pečat u hrvatskoj povijesti i kulturi.

Slika 3. Turistička karta Krašića

Izvor: tzokrasic.hr; Turistička zajednica općine Krašić

4.1. Povijest Krašića

Krašić ima bogatu povijest koja započinje s godinom 1249., kako jasno prikazuje službeni grb općine. Ova godina označava prvi poznati pisani spomen Krašića, a daljnji povijeski tragovi sežu u 1334. godinu kada je sastavljen popis župa. Na tom popisu se nalazi i župa Sv. Trojstva pod imenom "Sanctae Trinitatis de Kraysichi."

Danas, općina Krašić obuhvaća 34 naselja i prema popisu stanovnika iz 2011. godine ima ukupno 2815 stanovnika. Važno je napomenuti da tisuće hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka potječe iz ovog kraja, a većina ih je emigrirala u Njemačku, Kanadu,

Sjedinjene Američke Države i Australiju. Krašić ima svoje mjesto u srcima tih iseljenika i doprinosi hrvatskoj dijaspori širom svijeta.

4.2. Razvoj Krašića

Krašić i dalje zadržava svoju poljoprivrednu tradiciju, iako se u posljednje vrijeme pojavila i industrijska aktivnost. Poljoprivreda ostaje temelj gospodarstva i glavna djelatnost stanovnika općine Krašić. Unatoč povijesti nepovoljne političke klime koja ga je pratila, ovaj kraj je uspio očuvati svoje prirodne resurse zdravima i nezagađenima.

Turizam igra ključnu ulogu u gospodarskom razvoju i promociji određenog područja, a Općina Krašić prepoznaje njegov potencijal za unapređenje lokalnog života. Razvoj turizma može donijeti financijsku dobit i stvaranje radnih mjesta, što je od suštinskog značaja za održavanje ekonomske vitalnosti zajednice. Važno je da lokalne zajednice odrede svoje prioritete u turističkoj ponudi i usmjere razvoj turizma prema svojim vlastitim potrebama i resursima.

Današnje vodstvo općine Krašić prepoznaje snažan potencijal za razvoj turizma, posebno vjerskog turizma. To je opravdano, s obzirom na bogato crkveno naslijeđe ovog kraja. Osim blaženog kardinala Stepinca, Krašić je dao mnoge druge crkvene velikane poput kardinala Franje Kuharića, biskupa Jurja Jezerinca i biskupa Josipa Mrzljaka.

U srpnju 2018. godine, Zagrebačka županija je potpisala ugovor s Institutom za turizam radi izrade Master plana za razvoj turizma u Dolini kardinala. Ovaj dokument ima za cilj osigurati dugoročno planski i koordinirani razvoj turizma u općini Krašić u narednim godinama. Inicijativa za pokretanje ovog projekta proizlazi iz povećane potražnje za turizmom u Krašiću, posebno u vezi s vjerskim turizmom. Osim toga, prepoznate su i druge mogućnosti za turističku valorizaciju bogatih resursa i atrakcija na tom području, koje obuhvaćaju izuzetno očuvane i prekrasne pejzaže.

Općina Krašić se suočava s izazovima u vezi s razvojem vjerskog turizma i drugih oblika turizma zbog svoje bogate povijesti, te brojnih kulturnih i prirodnih resursa. Interes vjernika za posjetom Krašiću kontinuirano raste posljednjih godina, bez obzira radi li se o hodočasnicima ili drugim vjericima i gostima koji dolaze posjetiti vjerske atrakcije i mjesta.

Krašić obiluje prirodnim ljepotama koje pružaju izvanredne prilike za različite aktivnosti poput planinarenja, lova, ribolova, biciklizma, motociklizma, pješaćenja i još mnogo toga. Razvoj tih aktivnosti i promocija prirodnih resursa doprinijet će privlačnosti kraja za turiste.

Također, Općina Krašić, s bogatom tradicijom i očuvanim kulturnim običajima, ima potencijal postati centar razvoja ruralnog turizma. Očuvanje tradicionalnih događanja, u kombinaciji s uvođenjem novih trendova u ruralni turizam, privlači sve veći broj zainteresiranih posjetitelja svake godine. Trenutačno, nedostatak većih smještajnih kapaciteta predstavlja izazov, ali postoje izletišta kao što su Jurko, Bistro, Ribnjaci, OPG Barundić, Špoljar, OG Šimanović i seoski turizam Medven, koji pružaju različite mogućnosti za posjetitelje.

Kroz pametno upravljanje turističkim potencijalom, Općina Krašić može postići ravnotežu između ekonomske dobiti i očuvanja svojih kulturnih i prirodnih vrijednosti. Razvoj turizma u ovom području može biti koristan ne samo za lokalnu ekonomiju nego i za promociju bogate kulturne baštine i prirodnih resursa.

Resursna osnova i glavne atrakcije Krašića postaju ključni čimbenici za razvoj proizvoda posebnog interesa, što je rezultiralo značajnim porastom potražnje tijekom posljednjih deset godina. Ovaj trend potaknut je sve iskusnijim turistima koji posjeduju veću financijsku moć, izraženije hobije i želju za edukacijom te istraživanjem novih iskustava. Etablirane turističke destinacije sve više proširuju svoju ponudu uvođenjem različitih aktivnosti i doživljaja kako bi privukle ovu ciljanu skupinu gostiju. S druge strane, "nove" destinacije također se razvijaju ističući svoje jedinstvene karakteristike i sposobnosti za pružanje raznovrsnih iskustava. Ključ uspjeha ovih destinacija ovisi o njihovoj sposobnosti da prilagode svoju ponudu prema očekivanjima svojih gostiju.

Suvremeni trendovi u turističkoj potražnji ističu važnost kombinacije odmora s učenjem, fizičkom relaksacijom, duhovnim rastom, osobnim razvojem, doživljajima i upoznavanjem novih i različitih iskustava, naglašavajući lokalnu zajednicu i kulturno nasljeđe. Krašić se nalazi u početnoj fazi turističkog razvoja s ograničenom turističkom ponudom, što mu pruža priliku da razvije proizvode usklađene s suvremenim trendovima na tržištu i zahtjevima suvremene potražnje. Stoga je važno razumjeti karakteristike potražnje u odnosu na različite turističke proizvode, kako kvantitativne tako i kvalitativne aspekte, koji uključuju:

1. Tržište vjerskog turizma
2. Tržište vinskog turizma
3. Ruralni turizam
4. Cikloturizam

Tržište vjerskog turizma: Vjerski turizam predstavlja putovanja koja su usmjerena na ispunjenje religijskih ili duhovnih potreba turista. Iako su vjerska putovanja imala svoje korijene u prošlosti kao glavni oblik putovanja, danas su postala dinamičan segment turizma koji raste i privlači različite skupine turista.

U prošlosti se vjerska putovanja često percipirala kao uska tržišna niša s ograničenim budžetom. Međutim, danas se smatraju segmentom s rastućim tržišnim potencijalom. Osim vjernika, destinacije vjerskog turizma privlače i druge turiste koji žele zadovoljiti svoje kulturne i duhovne potrebe. Stoga se vjerski turizam često pojavljuje kao "mikrosegment" kulturnog turizma unutar nišnog turizma. Unutar vjerskog turizma postoje različiti oblici putovanja, uključujući hodočašća, ture, posjete religijskim događanjima i zajednička putovanja.

Porast interesa za vjerskim turizmom ili kulturnim turizmom koji uključuje vjerske komponente rezultat je povećane potražnje za putovanjima koja omogućuju upoznavanje kulturne i duhovne baštine destinacija. Također, raste interes za vjerovanjem, iako ne nužno u institucionaliziranom obliku. Osim toga, tržište vjerskog turizma posljednjih deset godina karakterizira sve veća segmentacija, što znači da postoje različite motivacije i interesi među turistima, uključujući one koji putuju iz vjerskih razloga, tradicionalne putnike u vjerska središta i one koji traže kombinaciju

vjerskih iskustava s drugim elementima odmora kao što su kultura, rekreacija i druge aktivnosti.

Razumijevanje ovih različitih segmenata potražnje pomaže Krašiću da razvije raznolike turističke proizvode usmjerene prema specifičnim interesima gostiju i bolje odgovori na njihove potrebe.

Motivaciju za vjerskim i vjerom povezanim putovanjima mogu činiti: prvo, potreba za edukacijom kako bi se doživjelo nešto novo o kulturi i ljudima, posebno kroz interakciju s drugima, drugo, potreba za njegovanje odnosa s Bogom, razumijevanje smisla postojanja kao i dijeljenje vjere s drugima, komunikacija o tome. Primjerice, ovdje se često kao aktivnost pojavljuju laganje šetnje i sudjelovanje na različitim radionicama. Konačno, treći važan motiv je postizanje duhovne obnove koja je često kombinacija duhovnih i fizičkih aktivnosti, boravak na mirnim mjestima, meditacija i smirivanje.¹²

5. VJERSKI TURIZAM U OPĆINI KRAŠIĆ

S obzirom na očekivani daljnji rast interesa za posjet Krašiću, posebno nakon proglašenja bl. Alojzija Stepinca svetim, masterplan ima za cilj sveobuhvatno razmotriti sve aspekte turističkog razvoja i definirati projekte koji će omogućiti održiv i odgovoran razvoj Krašića. To podrazumijeva valorizaciju turističkih resursa i atrakcija, istovremeno čuvajući sve vrijednosti ovog područja i posebno kvalitetu života lokalnog stanovništva. Taj dokument trebao bi služiti kao konceptijski okvir i operativni program za sve dionike u upravljanju turističkim razvojem u Krašiću. Također bi trebao pružiti važne smjernice za donošenje odluka i biti koristan izvor informacija za poduzetnike i investitore.

Trenutno, posjetitelji u Krašiću imaju relativno ograničene mogućnosti doživljavanja života i djela bl. Alojzija Stepinca. Iako se turistička budućnost temelji na tome, trenutno postoje samo osnovne opcije za posjetitelje, kao što su posjeta Spomen domu gdje je živio bl. A. Stepinac, obilazak crkve, kalvarije, te posjet rodnoj kući. Međutim, središte

¹² MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 35.

Krašića ne nudi druge turističke sadržaje kao što su restorani, suvenirnice, interpretacijski centri i slično, što dovodi do toga da posjetitelji relativno brzo napuštaju destinaciju i ostvaruju minimalnu potrošnju.

Međutim, broj posjetitelja motiviranih vjerom se procjenjuje na više desetaka tisuća godišnje, s očekivanjem daljnjeg rasta. Ovaj porast stavlja pred destinaciju niz izazova koji se odnose na osnovnu infrastrukturu za prihvata gostiju, uključujući potrebu za proširenjem parkirališta, osiguravanje toaleta, stvaranje informativnih punktova i poboljšanje načina kretanja unutar destinacije. Također, potrebno je unaprijediti druge sadržaje u destinaciji, uključujući ugostiteljske usluge, interpretacijske centre, centre za posjetitelje, suvenirnice i raznoliku ponudu trgovina.

Važno je napomenuti da se vjerski turizam u destinaciji Krašić proteže izvan samog centra Krašića i obuhvaća cijelo područje koje obiluje prekrasnim crkvama. Osim toga, predivni krajolici i panorame pružaju mogućnosti za razvoj različitih aktivnosti u prirodi i vinskim turizmom. Nasljeđe kulture života i rada, te prisutnost vinograda otvaraju potencijal za raznolike turističke proizvode i aktivnosti.

S obzirom na ove vrijedne potencijale, razvoj turizma ima potencijal donijeti Krašiću značajne ekonomske koristi kroz poduzetništvo i stvaranje novih radnih mjesta. Međutim, istovremeno, moraju se uzeti u obzir osjetljivost destinacije u pogledu kapaciteta prihvata posjetitelja i potrebu za očuvanjem kvalitete života lokalnog stanovništva. Stoga, razvoj turizma mora biti planiran dugoročno, uzimajući u obzir sve mogućnosti, ali i ograničenja kako bi se osiguralo održivo upravljanje destinacijom.

Podsegmenti vjerskog turizma koji su važni za Krašić su:

Tablica 4. Podsegmenti vjerskog turizma

Hodočašća	<ul style="list-style-type: none">• Putovanja u vjersko središte, rodno mjesto ili mjesto umiranja svetaca. Najčešće su motivirani zahtjevom za pomoć ili iz zahvalnosti, traženjem utjehe, za
-----------	--

	<p>određenim odgovorima ili potragom za unutrašnjim mirom.</p>
Klasična odmorišna putovanja	<ul style="list-style-type: none"> • Vjernici biraju klasična ili kružna putovanja. Na to ih privlači druženje i stvaranje novih prijateljstava. Odredišta su kulturno-povijesne, sakralne i svjetovne znamenitosti, kulturne destinacije, gradovi.
Mladi/Studenti	<ul style="list-style-type: none"> • Učenici i studenti koji se školuju u vjerskim obrazovnim institucijama koje organiziraju domaća ili inozemna putovanja. Tu spadaju i sva brojna putovanja mladih koje povremeno organiziraju njihove vjerske zajednice.
Volonterska putovanja	<ul style="list-style-type: none"> • Putovanja motivirana željom da se tijekom odmora osobe bave nekim društveno korisnim poslom. Raspon putovanja može biti pomaganje ljudima, zaštita ugroženih životinjskih vrsta do pošumljavanja i uređenja prostora.

Izvor: MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 36.

Vjerski turizam u Hrvatskoj uglavnom se razvijao uz svetišta, a neka od najpoznatijih su Svetište Majke Božje Bistričke, Svetište Gospe od Utočišta – Aljmaš, Svetište Majke

Božje Trsatse, Svetište Majke Božje od Krasna, Svetište Gospe Sinjske, Svetište Predragocjene Krvi Isusove u Ludbregu i mnoga druga.

Slika 4. Crkva Presvetog Trojstva u Krašiću

Izvor: Google.hr

Glavna župna crkva je posvećena Presvetom Trojstvu i sadrži nekoliko oltara. Jedan od tih oltara je posvećen najpoznatijem stanovniku krašića, a ispred crkve se nalazi spomenik Blaženiku koji je otkriven 1998. godine povodom stote godišnjice rođenja Kardinala. Prvi put se spominje ova kasnogotička crkva u dokumentima iz 1334. godine, a tijekom 18. stoljeća proširena je u baroknom stilu, dodatkom zvonika uz zapadni ulaz. Početkom 20. stoljeća, točnije između 1911. i 1913. godine, crkva je dalje proširena i dovršena s prepoznatljivom kupolom.

Samo tri minute vožnje od Krašića nalazi se Strmec Pribički, gdje se može posjetiti iznimno zanimljiva grkokatolička crkva Blagovijesti (Marijina Navještenja) iz 1911. godine. Crkva se nalazi na malom otoku usred ribnjaka, u blizini kojeg se također nalazi barokni dvorac grkokatoličkih biskupa, koji je izgrađen 1751. godine.

Samo minutu dalje od Strmca nalazi se Pribić, gdje se nalazi crkva sv. Siksta II. pape. Prema nekim izvorima, ova crkva datira još iz 925. godine i smatra se najstarijom i najvrijednijom crkvom u krašićkom kraju, iako je kroz povijest bila više puta nadograđivana i obnavljana. Ovaj lokalitet ima poseban značaj jer je rodno mjesto kardinala Franje Kuharića (1919. - 2002.), koji je često prakticirao svoju vjeru upravo ovdje.¹³

U blizini se također nalazi potok Slapnica s poznatim kanjonom i slapovima, a u mjestu Mirkopolje može se zaigrati partija golfa na poznatom igralištu nazvanom 'Dolina kardinala'. Također, u Slavetiću se nalazi crkva sv. Antuna Pustinjaka iz 1600. godine i dvorac Oršić, iako je potrebno napomenuti da se dvorac Oršić može vidjeti samo izvana.

Kao ključne probleme razvoja vjerskog turizma treba istaknuti:

- Neadekvatne smještajne kapacitete: Nedostatak kvalitetnih smještajnih opcija blizu vjerskih znamenitosti ili hodočasničkih destinacija može značajno otežati privlačenje turista. Ovo uključuje nedostatak hotela, hostela ili drugih vrsta smještaja koji bi mogli udovoljiti potrebama vjerskih turista.
- Loša turistička ponuda: Nedostatak raznovrsne i privlačne turističke ponude povezane s vjerskim destinacijama može odbiti turiste. To uključuje nedostatak informativnih materijala, vodiča, interpretacijskih centara i kulturnih programa koji bi obogatili iskustvo posjetitelja.
- Očuvanje i konzervacija: Očuvanje vjerskih znamenitosti, uključujući crkve i dvorce, zahtijeva značajna sredstva i napore. Nedostatak sredstava i stručnjaka za očuvanje može ugroziti dugoročnu održivost tih znamenitosti.
- Orientacija prema domaćim gostima: Vjerski turizam često može biti previše fokusiran na domaće goste, zanemarujući potencijalne međunarodne turiste.

¹³ Preuzeto s: <https://www.putovnica.net/odredista/hrvatska/krasic>

Diversifikacija tržišta i privlačenje stranih posjetitelja može osigurati stabilnost i rast u ovoj vrsti turizma.

- Nedostatak interpretacijskih centara i edukacije: Nedostatak interpretacijskih centara i edukacije za turiste može otežati razumijevanje i cijenjenje vjerske baštine u Krašiću. Edukativni programi i informacije o povijesti i značaju vjerskih znamenitosti mogu obogatiti iskustvo posjetitelja.
- Loša promocija i nedostatak svijesti: Krašić možda nije dovoljno poznat izvan regije kao vjerska destinacija. Nedostatak promocije i svijesti o bogatoj vjerskoj baštini ovog područja može rezultirati nedovoljnim brojem posjetitelja.

Rješavanje ovih problema zahtijeva suradnju između vjerskih zajednica, lokalnih vlasti, turističkih agencija i drugih relevantnih dionika. Potrebno je ulaganje u infrastrukturu, promociju i obrazovanje kako bi se stvorila održiva i privlačna destinacija za vjerske turiste, kako domaće, tako i strane. Također, borba protiv sive ekonomije i regulacija turističke industrije igraju ključnu ulogu u osiguravanju kvalitete usluga i očuvanju povjerenja turista.

5.1. Razvoj vjerskog turizma kroz povijest

Razvoj vjerskog turizma u Krašiću ima bogatu povijest koja seže unatrag stoljećima. Krašić, kao malo pitoreskno mjesto u Hrvatskoj, ima svoje posebno mjesto u vjerskoj i kulturnoj povijesti regije.

Jedan od najvažnijih trenutaka u razvoju vjerskog turizma u Krašiću bio je izgradnja glavne župne crkve posvećene Presvetom Trojstvu. Prvi spomen ove kasnogotičke crkve potječe iz daleke 1334. godine. Tijekom vremena, crkva je proširivana i obnavljana, a posebno je značajna njezina barokna izgradnja tijekom 18. stoljeća i dodatak prepoznatljive kupole početkom 20. stoljeća. Ova crkva postala je važno vjersko odredište i simbol Krašića.

Pored glavne crkve, Krašić je domaćin i drugih vjerskih znamenitosti. Spomenik Blaženiku, koji je otkriven 1998. godine povodom 100. godišnjice rođenja kardinala Franje Kuharića, predstavlja značajan element vjerskog turizma u tom području.

Sve ove vjerske znamenitosti, uključujući crkve, spomenike i dvorce, čine Krašić i njegovu okolicu važnim središtem vjerskog turizma. Kroz povijest, ovo područje privuklo je mnoge hodočasnike i turiste koji su tražili duhovno iskustvo i kulturnu baštinu, čineći Krašić jednim od značajnih vjerskih turističkih odredišta u Hrvatskoj.

Razvoj vjerskog turizma u Krašiću može se povezati s bogatom poviješću i značajnim vjerskim događajima koji su se odvijali na tom području. Krašić je već dugo vremena bio domaćin vjerskim objektima i znamenitostima, uključujući starije crkve i kapelice. Ova bogata povijest vjerskog naslijeđa privlačila je lokalne vjernike, a postupno je postala interesantna i za turiste. Lokalne vlasti i turističke organizacije aktivno su promovirale Krašić kao vjersku destinaciju. To uključuje organizaciju događaja, obilazaka i kulturnih programa koji privlače posjetitelje.

Krašić se nalazi u blizini drugih važnih vjerskih destinacija u Hrvatskoj, kao što su Marija Bistrica i Zagreb. Ova blizina omogućuje posjetiteljima da istraže više vjerskih mjesta tijekom jednog putovanja, čineći Krašić atraktivnim dijelom takvih hodočasničkih putovanja.

S vremenom se Krašić razvio u značajno vjersko turističko odredište, privlačeći vjernike, hodočasnike i turiste koji žele iskusiti kulturno i duhovno bogatstvo ovog područja. Raznolikost vjerskih objekata, kulturna baština i povezanost s kardinalom Franjom Kuharićem doprinose atraktivnosti Krašića kao destinacije za vjerski turizam.

6. ALOJZIJE STEPINAC

Alojzije Stepinac, rođen je 8. svibnja 1898. godine u Brezariću (pokraj Krašića), bio je istaknuti katolički crkveni lider i kardinal, čije ime ostaje duboko ukorijenjeno u povijesti Hrvatske i Katoličke crkve. Njegov život i služba obilježeni su izvanrednim vjerskim angažmanom, humanitarnim radom i snažnim stajalištima u teškim vremenima.

Njegova hrabra obrana ljudskih prava i suosjećanje prema žrtvama rata i progona učinila ga je poznatim i poštovanim širom svijeta. Međutim, njegova kritika komunističkog režima i skrb za prognane osobe doveli su ga u konflikt s vlastima, a 1946. godine bio je uhićen i suđen na montiranom procesu. Osuđen je na 16 godina zatvora, a proveo je pet godina u kućnom pritvoru u Krašiću.

Slika 5. Blaženi kardinal Alojzije Stepinac

Izvor: Google.hr

6.1. Utjecaj na razvoj vjerskog turizma

Stepinčeva vjerska karijera započela je kad je 1934. godine imenovan zagrebačkim nadbiskupom, a potom i kardinalom 1953. godine. Tijekom njegove službe, suočio se s mnogim izazovima, uključujući period Drugog svjetskog rata i kasnije komunističke vlasti u bivšoj Jugoslaviji. Stepinac je isticao svoj moralni autoritet tijekom rata tako da je javno osuđivao zločine nad civilima i židovskim građanima.

Kardinal Stepinac je djelovao za vrijeme teškog razdoblja u Hrvatskoj, Drugog svjetskog rata i komunističke represije. Među vjernicima je popularan kao čvrsta i hrabra figura mučenika političkog procesa, zbog čega je u određenim krugovima i velika kontroverza. Nakon Domovinskog rata Stepinčeva je baština mogla biti javno priznata, te je 1995. godine uz zagrebačku katedralu otvoren muzej posvećen njegovom životu i djelovanju, a kasnije je u Krašiću uređen spomen dom.

Na njegov prijedlog osnovan je Caritas Zagrebačke nadbiskupije, kojem je bio na čelu, a kao žarki i neumorni propovjednik Božje riječi pohađao je svoju prostranu nadbiskupiju promičući Katoličku akciju, Caritas i pobožnost prema Djevici Mariji. Utemeljio je brojne nove župe i organizirao proslavu 1300. obljetnice pokrštenja hrvatskog naroda.¹⁴

Stepinac je značajno pridonio crkvenom životu u Hrvatskoj i regiji tijekom turbulentnih vremena. Drugi svjetski rat donio je izazove i strahote, a Stepinac je ostao nepokolebljiv u svojoj vjeri i moralnim principima. Osudio je užase ustaškog režima i nacističke okupacije, ali je također pokazao suosjećanje prema svim žrtvama rata, uključujući židovsku zajednicu. Njegova jasna osuda nacističkih zločina i uspostava skloništa za Židove u nadbiskupiji Zagreb zaslužila mu je priznanje i poštovanje mnogih, uključujući i žrtve holokausta.

Nakon što je odbio podržati odvajanje Katoličke Crkve u Hrvatskoj od Vatikana, Alojzije Stepinac se suočio s komunističkim režimom. Na dan 11. listopada 1946. godine, podvrgnut je sudskom postupku koji se smatrao nepravednim, a na temelju optužbi za

¹⁴ [Wikipedia.org/Alojzije_Stepinac](https://www.wikipedia.org/Alojzije_Stepinac)

različite aktivnosti. Bio je osuđen na 16 godina zatvora i prisilnog rada zbog navodne suradnje s okupatorom, sudjelovanja u nasilnim "prekrštavanjima" pravoslavnih građana, obnašanja dužnosti vojnog vikara NDH, sudjelovanja u rušenju novoetabliranog političkog sustava i preuzimanja odgovornosti za rad cjelokupnog katoličkog svećenstva u Hrvatskoj i Jugoslaviji tijekom rata. Hrvatsko pravosuđe 2016. godine presudu u cijelosti poništava.

Alojzije Stepinac preminuo je 10. veljače 1960. godine, primivši svete sakramente prije svoje smrti. Ova tužna vijest odjeknula je diljem svijeta, a naslovnice dnevnih novina posvetile su mu posebnu pažnju. Vijest o njegovoj smrti dirnula je mnoge, a misa zadušnica služila se ne samo u Hrvatskoj, nego i u različitim dijelovima svijeta kao što su Rim, Montreal, New York, Chicago, Rio de Janeiro i drugi svjetski gradovi.

Njegovo tijelo pokopano je u kripti zagrebačke katedrale, a na njegovom pogrebu prisustvovalo je mnoštvo vjernika koji su došli odati počast ovom izvanrednom crkvenom lideru. Stepinčeva smrt nije označila kraj njegovog utjecaja; naprotiv, njegova posvećenost vjeri, borba za pravdu i zaštita ljudskih prava ostavili su dubok i trajan trag u kolektivnom pamćenju ljudi širom svijeta.

Koliko je kardinal Stepinac privlačna i zanimljiva pojava svjedoči i broj od pola milijuna vjernika hodočasnika okupljenih 1998. u Mariji Bistrici povodom papinog proglašenja Stepinca blaženim.¹⁵ Sljedeći korak u njegovoj kanonizaciji je proglašenje svetim. Iščekujući taj događaj, vjernici hodočaste u njemu posvećena mjesta, poput zagrebačke katedrale u kojoj je sahranjen, Krašića - mjesta gdje je preminuo i Karmel Brezovice – samostana u kojem je smještavao spašenu djecu. 2007. godine je pokrenut projekt Stepinčev put, koji kreće iz njegovog rodnog mjesta Brezarića, Krašića preko Zagreba, Marije Bistrice sve do Lepoglave. Put je podijeljen u 7 različitih etapa i označen planinarskim markacijama. Od 2017. godine se dodaje i turistička signalizacija s tablama. Ipak, nerazriješena povijest povezana s kardinalom, u velikoj mjeri političke prirode, na neki način priječi daljnji razvitak Stepinčeve baštine prema turističkoj ponudi.

¹⁵ Damir Galoić, „Papa putnik - bistrički hodočasnik“ u Papa putnik - bistrički hodočasnik 1998-2018. (Marija Bistrica: Hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje Bistričke, Ogranak Matice hrvatske u Mariji Bistrici, 2018)

7. VIZIJA RAZVOJA OPĆINE KRAŠIĆ

Vizija razvoja turizma u Krašiću predstavlja ambiciozan, ali ostvariv cilj koji će oblikovati budućnost ovog pitoresknog mjesta. Glavni fokus ove vizije je unapređenje kvalitete života lokalnog stanovništva, očuvanje kulturne i prirodne baštine, te stvaranje turističkih proizvoda koji će pružiti posjetiteljima bogato i autentično iskustvo. Općina Krašić usmjerit će sve svoje resurse i znanja u cilju razvoja poduzetništva i obrta, te podizanje standarda uz očuvanje izvornih vrijednost, prepoznatljive i očuvane kulturne i prirodne baštine.

7.1. Poveznice sa županijskom razvojnom strategijom 2011. – 2016.

Strateški razvojni program Općine Krašić temelji se na usklađenosti s Županijskom razvojnom strategijom Zagrebačke županije, što predstavlja ključni okvir za planiranje budućeg razvoja ovog područja. Budući da je Županijska razvojna strategija izrađena, važno je istaknuti da se prilikom prve revizije Strateškog razvojnog programa Općine Krašić posebna pažnja posvetila usklađenju s novom županijskom strategijom.

SWOT analiza, koja identificira snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje, služi kao osnova za planiranje strateških smjernica. Ove smjernice usklađene su s temeljnim strateškim smjernicama Republike Hrvatske i razvojnim pravcima Europske unije.

Vizija razvoja Općine Krašić usredotočena je na stvaranje zajednice koja će biti atraktivna i ugodna za stanovanje, rad i život. Naglasak se stavlja na razvoj duha zajedništva i poticanje suradnje između različitih sektora. To će omogućiti unapređenje društvenih i socijalnih uvjeta u Općini. Ciljevi razvoja formulirani su tako da se prevladaju slabosti i istaknu potencijali, osiguravajući ravnotežu među svim sektorima.

Ovaj pristup planiranju razvoja naglašava važnost sudjelovanja zajednice u procesu prepoznavanja ključnih pitanja regionalnog razvoja. To će rezultirati poboljšanjem kvalitete života i potencijalom za privlačenje investicija i turizma. Održivi razvoj,

ekonomska vitalnost, i očuvanje kulturne i prirodne baštine bit će temelj budućeg razvoja Općine Krašić.

7.2. Strateški razvojni program Općine Krašić – ciljevi i prioriteti

Radionice i sastanci održani u Općini Krašić bili su ključni u procesu planiranja razvoja tog područja. Sudionici, predstavnici različitih interesnih skupina, aktivno su sudjelovali u analizi problema i postavljanju ciljeva za budućnost. Kroz te aktivnosti identificirana su tri ključna strateška cilja za razvoj Općine Krašić, a za svaki od njih definirane su odgovarajuće mjere.

Ova strukturirana metoda planiranja omogućila je usmjerenost prema konkretizaciji vizije razvoja. Sada, na temelju postavljenih ciljeva, može se usmjeriti napore prema ostvarenju tih ciljeva putem specifičnih mjera i akcija. U nastavku su navedeni ciljevi i pripadajuće mjere.

Cilj 1: Podizanje razine kvalitete života

Strateški cilj "Podizanje razine kvalitete života" predstavlja ključni element usmjeren na unapređenje kvalitete života stanovnika Općine Krašić. Kvaliteta života subjektivna je i može varirati od osobe do osobe, ali u širem smislu obuhvaća različite aspekte koji utječu na dobrobit i udobnost svakodnevnog života. Klasično shvaćanje kvalitete života uključuje razvoj obrazovanja, sporta, rekreacije, zdravstvenih i socijalnih programa, te poboljšanje javnih usluga kao što su vodoopskrba i kanalizacija, jer ti elementi nedvojbeno utječu na kvalitetu života u lokalnoj zajednici.

Ovaj strateški cilj podijeljen je na dva prioriteta koji su međusobno povezani i doprinose ostvarenju tog cilja:

1. Razvoj i unapređenje infrastrukture: Ovaj prioritet fokusira se na poboljšanje fizičke infrastrukture u Općini Krašić. To uključuje izgradnju i održavanje cestovne mreže, vodoopskrbe, kanalizacije, te ostalih komunalnih sustava. Bolja infrastruktura omogućava lakši pristup uslugama i resursima, te povećava sigurnost i udobnost stanovnika.
2. Razvoj društvene infrastrukture: Ovaj prioritet usmjeren je na unapređenje društvenih aspekata života u Općini Krašić. To obuhvaća investiranje u

obrazovanje, sportske i rekreacijske programe, zdravstvenu skrb, te socijalne usluge. Razvoj društvene infrastrukture pomaže u stvaranju zdrave i uključene zajednice, te promovira dobrobit i kvalitetu života stanovnika.

Kroz implementaciju ovih prioriteta, Općina Krašić teži stvaranju sredine u kojoj se cijeni i potiče bolja kvaliteta života za svoje stanovnike. Ova strategija također pridonosi privlačnosti Općine za potencijalne stanovnike i investitore, te podržava održivi razvoj zajednice.

Cilj 2: Razvoj lokalnog gospodarstva, poljoprivrede i turizma

Gospodarski sustav predstavlja ključnu komponentu razvoja društva i ima snažan utjecaj na podršku drugim aspektima razvoja. Njegova važnost proizlazi iz sposobnosti osiguravanja resursa i podrške drugim elementima društva, a ta podrška ne mora nužno biti financijske prirode. Gospodarski sustav također može pružiti obrazovanu radnu snagu, infrastrukturu i druge resurse potrebne za razvoj društva. Možemo reći da je gospodarski sustav podsustav većeg društvenog sustava, oko kojeg se kreću ostali podsustavi, svaki s vlastitim stupnjem važnosti.

U kontekstu Općine Krašić, pokretanje seoskog i ekoturizma postalo je trend u kontinentalnim dijelovima Hrvatske. Ovaj sektor turizma otvara brojne mogućnosti za razvoj i diversifikaciju lokalnog gospodarstva. Kroz strateški razvojni program Općine Krašić, postavljen je strateški cilj usmjeren na razvoj lokalnog gospodarstva, poljoprivrede i turizma. Taj cilj podijeljen je na dva prioriteta:

1. Razvoj poduzetništva i poljoprivredne proizvodnje: Ovaj prioritet fokusira se na poticanje lokalnog poduzetništva i poljoprivredne proizvodnje. To uključuje podršku malim i srednjim poduzetnicima, razvoj obrtništva te promicanje poljoprivrednih aktivnosti. Održivi razvoj poljoprivrede i poduzetništva može doprinijeti ekonomskoj vitalnosti Općine.
2. Razvoj turizma: Ovaj prioritet usmjeren je na razvoj turističkog sektora, posebno seoskog i ekoturizma. To obuhvaća promociju turističkih atrakcija, podršku lokalnim turističkim inicijativama, razvoj turističke infrastrukture i promicanje kulturnih i prirodnih resursa Općine Krašić.

Kroz implementaciju ovih prioriteta, Općina Krašić teži diversifikaciji svojeg gospodarskog portfelja, povećanju zapošljavanja te stvaranju održivog i prosperitetnog

društva. Gospodarski razvoj i turizam imaju potencijal da unaprijede kvalitetu života stanovnika i doprinesu općem razvoju zajednice.

Cilj 3: Zaštita i očuvanje prirodnih resursa

Strateški cilj "Zaštita i očuvanje prirodnih resursa" odražava važnost brige o okolišu i prirodnim resursima kao ključnom dijelu razvoja, posebno s obzirom na trendove i potrebu zaštite okoliša koji proizlazi iz dugotrajne industrijalizacije i nepažnje prema prirodnom okolišu tijekom mnogo desetljeća.

Razvoj i industrijski rast, ako se ne usmjere prema očuvanju prirode, mogu imati ozbiljne posljedice po okoliš i kvalitetu života. Zato je zaštita okoliša postala ključna strateška inicijativa u Europskoj uniji, s ciljem osiguranja održivog razvoja i očuvanja prirodnih resursa.

Ovaj strateški cilj podijeljen je na dva prioriteta:

1. Zaštita i očuvanje voda: Ovaj prioritet fokusira se na očuvanje i zaštitu vodnih resursa u Općini Krašić. Poseban naglasak stavlja se na rješavanje problema vezanih uz zbrinjavanje sanitarnih otpadnih voda i njihovo pročišćavanje. Očuvanje vodnih resursa ključno je za održavanje ekološke ravnoteže i kvalitete života stanovništva.
2. Gospodarenje otpadom: Ovaj prioritet usmjeren je na rješavanje problema vezanih uz gospodarenje komunalnim otpadom u Općini Krašić. To uključuje izgradnju reciklažnog dvorišta za prihvatanje i sortiranje otpada te sanaciju divljih odlagališta otpada. Održivo gospodarenje otpadom ključno je za očuvanje okoliša i prirodne raznolikosti.

Kroz implementaciju ovih prioriteta, Općina Krašić teži očuvanju prirodnih resursa i zaštiti okoliša. To će doprinijeti dugoročnoj održivosti zajednice i kvaliteti života njezinih stanovnika. Održivo upravljanje prirodnim resursima ključno je za postizanje ciljeva zaštite okoliša i očuvanja prirode.

8. MJERE RAZVOJA OPĆINE KRAŠIĆ

Mjere razvoja predstavljaju ključan korak u pretvaranju strateškog plana u stvarnost. One su konkretni projekti ili aktivnosti koje se trebaju provesti kako bi se postigli postavljeni ciljevi i prioriteti razvoja Općine Krašić. Mjere su odabir projekata i akcija koje će omogućiti ostvarivanje strategije razvoja.

Kroz radionice i komunikaciju s različitim dionicima, poput predstavnika lokalne vlasti, udruga, civilnog društva i poduzetnika, prikupljene su potrebne informacije i želje zajednice. To je omogućilo da mjere razvoja budu usklađene s potrebama i prioritetima lokalnog stanovništva.

Mjere razvoja čine ključni sastavni dio strateškog razvojnog programa Općine Krašić. One su određene kako bi se konkretno ostvarili ciljevi i prioriteti razvoja koji su definirani u programu. Svaka mjera predstavlja projekt ili skupinu projekata koji su nužni za ostvarivanje određenog cilja. U praksi, mjere su vidljivi i opipljivi koraci prema ostvarenju strategije razvoja Općine.

Ove mjere predstavljaju temelj za usmjeren i strukturiran razvoj lokalne zajednice. Kroz njih se stvaraju konkretni planovi i projekti koji će doprinijeti ostvarivanju vizije za budućnost Općine Krašić. Održiva provedba ovih mjera ključna je za ostvarenje ciljeva i unaprjeđenje kvalitete života stanovnika Općine.

8.1. Razvojne smjernice

Postizanje gospodarskog napretka zahtijeva usklađivanje nekoliko ključnih elemenata, među kojima su financijski, ljudski, prostorni resursi i upravljanje vremenom. Svaki od ovih čimbenika igra važnu ulogu u postizanju ekonomske prosperiteta, a njihovo usklađivanje i učinkovito upravljanje ključno je za ostvarivanje gospodarskog napretka. Evo kako se ti čimbenici mogu uskladiti:

1. Financijski resursi - prvi korak je identifikacija i mobilizacija svih dostupnih financijskih sredstava iz različitih izvora. To uključuje proračunske resurse

općine, potencijalne subvencije ili grantove iz EU fondova i drugih izvora, te potencijalne investicije iz privatnog sektora. Financijski resursi trebaju biti usmjereni prema projektima i inicijativama koje podržavaju gospodarski razvoj Općine Krašić.

2. Ljudski resursi - ključni su ljudski potencijali. Potrebno je usmjeriti napore na očuvanje postojeće radne snage, ali i na privlačenje i povratak obrazovanog kadra. Edukacija i osposobljavanje lokalnog stanovništva važno je za poboljšanje kvalifikacija i konkurentnosti na tržištu rada.
3. Prostorni resursi - prostor Općine Krašić treba biti očuvan i iskorišten na način koji podržava ciljeve gospodarskog razvoja. To uključuje pravilno planiranje i upravljanje prostorom, razvoj infrastrukture, prometne povezanosti i druge elemente koji podržavaju gospodarski napredak.
4. Upravljanje vremenom - vrijeme je ograničeni resurs, stoga je važno učinkovito ga iskoristiti. To uključuje postavljanje realnih rokova za projekte, praćenje napretka i prilagodbu strategije prema potrebama i promjenama u okolini.

Usklađivanje ovih ključnih čimbenika zahtijeva planski pristup i suradnju svih relevantnih dionika u Općini Krašić. Kroz dobro upravljanje ovim resursima, moguće je postići održivi gospodarski napredak i unaprijediti kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Slijedeći viziju i zadane ciljeve, Općina Krašić usmjerit će svoje napore prema konkretizaciji tih ciljeva putem određenih smjernica i strategija. Evo nekoliko ključnih smjernica koje će biti primijenjene kako bi se ostvarila vizija razvoja Općine Krašić:

1. Suradnja s relevantnim institucijama - izgradnja infrastrukture, kao ključnog aspekta razvoja, zahtijeva suradnju s drugim institucijama i vlastima kao što su Hrvatske vode, Županijske ceste, Zagrebačka županija i Hrvatske ceste. Ova suradnja omogućit će učinkovito planiranje, financiranje i izgradnju infrastrukture.
2. Korištenje EU fondova - za financiranje infrastrukturnih projekata Općina će tražiti sredstva iz EU fondova. Priprema projektnih prijedloga i dokumentacije bit će prioritet kako bi se osiguralo uspješno apliciranje za sredstva EU fondova.

Osim toga, rješavanje imovinsko-pravnih odnosa bit će dio ovog procesa kako bi se pripremili za provedbu projekata.

3. Pravovremeno planiranje - ključno je pravovremeno planiranje infrastrukturnih projekata kako bi se iskoristile prilike za financiranje iz EU fondova. Ovaj aspekt zahtijeva napredno planiranje i praćenje rokova kako bi se osigurala uspješna aplikacija za sredstva.

Slijedeći ove smjernice, Općina Krašić će stvoriti okruženje koje će podržati razvoj infrastrukture i ostvarivanje ciljeva razvoja. Ova strategija osigurat će da infrastrukturni projekti budu financijski održivi i usklađeni s europskim standardima, što će doprinijeti daljnjem gospodarskom napretku i poboljšanju života stanovnika Općine.

U svrhu ostvarenja vizije i zadanih ciljeva Općina Krašić nastojati će se maksimalno:

- iskoristiti sredstva iz fondova EU u svrhu željenog razvitka malog i srednjeg poduzetništva, poljoprivrede i turizma te podizanja životnog standarda njegovih stanovnika
- poboljšati uvjete školovanja djece izgradnjom sportske dvorane
- usmjerit će se veliki naponi u zaštitu i očuvanje okoliša kroz projekte izgradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, izgradnje reciklažnog dvorišta i sanacije divljih odlagališta otpada.
- Općina Krašić treba ulagače koji će se usmjeriti na:
 - Projekte u poduzetničkim zonama
 - Očuvanje i unaprjeđenje okoliša
 - Razvijanju tradicionalnih, seoskih i eko oblika turizma
 - Zapošljavanje domaćeg kadra
 - Doprinos društvenom razvitku JLS.

Općina Krašić će uložiti značajne napore na kreiranje načina komunikacije sa svojim građanima i poduzetnicima.¹⁶

¹⁶ Strateški razvojni program Općine Krašić za razdoblje 2016. – 2020. godine, 70. – 71.str.

8.2. Operativni planovi/popis mjera razvoja Općine Krašić

Tablica 2. Operativni planovi/popis mjera razvoja Općine Krašić

STRATEŠKI CILJ 1	PODIZANJE RAZINE KVALITETE ŽIVOTA I ZAŠTITA OKOLIŠA
Prioritet 1	Razvoj i unaprjeđenje infrastrukture
Mjera 1.1.1.	Razvoj infrastrukture na ruralnim područjima
Mjera 1.1.2.	Izgradnja i modernizacija prometnica
Mjera 1.1.3.	Izgradnja i uređenje javnih površina
Prioritet 2	Razvoj društvene infrastrukture
Mjera 1.2.1.	Izgradnja, obnova i opremanje objekata u sustavu odgoja i obrazovanja
Mjera 1.2.2.	Unaprjeđenje razine urbaniteta naselja
Mjera 1.2.3.	Očuvanje kulturne baštine
Mjera 1.2.4.	Razvoj kulturnih sadržaja i manifestacija

STRATEŠKI CILJ 2	RAZVOJ LOKALNOG GOSPODARSTVA, POLJOPRIVREDE I TURIZMA
Prioritet 1	Razvoj poduzetništva i poljoprivredne proizvodnje
Mjera 2.1.1.	Unaprjeđenje poduzetničke i tehničke infrastrukture za razvoj poduzetništva
Mjera 2.1.2.	Stvaranje preduvjeta za razvoj poduzetništva
Mjera 2.1.3.	Unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje
Mjera 2.1.4.	Podrška nezaposlenima i poticanje samozapošljavanja
Prioritet 2	Razvoj turizma
Mjera 2.2.1.	Razvoj i unaprjeđenje sadržaja i infrastrukture u turizmu

STRATEŠKI CILJ 3	ZAŠTITA I OČUVANJE PRIRODNIH RESURSA
Prioritet 1	Zaštita i očuvanje voda
Mjera 3.1.1.	Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
Prioritet 2	Gospodarenje otpadom
Mjera 3.2.1.	Razvoj sustava gospodarenja otpadom

Izvor: Strateški razvojni program Općine Krašić za razdoblje 2016. – 2020. godine, str.72.

8.3. Popis pojedinačnih projekata razvoja Općine Krašić

Tijekom izrade i provedbe "Strateškog razvojnog programa Općine Krašić (2016. - 2020.)" definirani su razvojni projekti koji su obuhvaćali različite područja i aspekte. Ti projekti uključuju:

1. Izgradnju vodospreme u Okrugu i obnovu cjevovoda, uključujući magistralne i lokalne ceste.
2. Obnovu nerazvrstanih cesta.
3. Izgradnju kolektora za pročišćavanje otpadnih voda.
4. Uređenje glavnog općinskog trga s fontanom uz očuvanje kulturne baštine.
5. Uređenje knjižnice i čitaonice za različite dobne skupine, uključujući djecu, mlade i odrasle.
6. Izgradnju reciklažnog dvorišta.
7. Razvoj masterplana za prometnu infrastrukturu na relaciji autoceste Zagreb-Karlovac.
8. Izgradnju i uređenje dječjih igrališta.
9. Stvaranje kulturno-društvenog centra u Krašiću.
10. Uređenje infrastrukture u poslovnim zonama.
11. Izrada karte poljoprivrednih proizvođača.
12. Obuka nezaposlenih osoba s fokusom na poticanje ekološke poljoprivrede.
13. Aktivacijski centar za mlade s naglaskom na poticanje obrtništva.
14. Uređenje šumskih puteva.
15. Postavljanje biciklističkih stanica.
16. Izgradnja centra za smještaj posjetitelja.
17. Uređenje poučnih tematskih staza.
18. Sanacija ilegalnih odlagališta otpada.¹⁷

Ovi projekti obuhvaćaju različite aspekte infrastrukture, kulturnih i obrazovnih resursa, zaštite okoliša i prometne infrastrukture, te su usmjereni prema unaprjeđenju životnog standarda i razvoju općine.

¹⁷ Strateški razvojni program Općine Krašić za razdoblje 2016. – 2020. godine, str. 72.-73.

Također su važan korak prema ostvarenju strateških ciljeva općine i njezinog razvoja. Svaki od njih ima svoj poseban doprinos lokalnoj zajednici i okolini. Uz njihovu provedbu, općina je trebala ostvariti napredak u mnogim aspektima, uključujući kvalitetu života stanovnika, ekološku održivost, gospodarski razvoj i turističku privlačnost.

U tablici u nastavku (Tablica 3.) prikazani su projekti koje smo prethodno spomenuli, zajedno sa fazama njihove provedbe.

Tablica 3. Projekti + faza izrade

PROJEKT	FAZA
Izgradnja vodospreme Okrug i rekonstrukcija cjevovoda magistralnog i lokalnih	Projektna dokumentacija
Izgradnja cesta	Projektna dokumentacija
Kolektori za pročištač otpadnih voda	Projektna dokumentacija
Uređenje trga	Projektna dokumentacija
Uređenje knjižnice i čitaonice	Projektna dokumentacija
Reciklažno dvorište	Projektna dokumentacija
Modernizacija nerazvrstanih cesta	Započeta gradnja
Masterplan za razvoj prometne infrastrukture na relaciji autoceste Zagreb-Karlovac	Projektna dokumentacija
Izgradnja i uređenje dječjih igrališta	Projektna ideja
Kulturno društveni centar	Projektna ideja
Uređenje infrastrukture u poslovnim zonama	Projektna ideja
Izrada karte poljoprivrednih proizvođača	Projektna ideja
Klub za zapošljavanje	Projektna ideja
Osposobljavanje nezaposlenih i poticanje na zapošljavanje/samozapošljavanje za ekološku poljoprivredu	Projektna ideja
Aktivacijski centar za mlade – Aktivacija nezaposlenih mladih kroz obrtništvo	Projektna ideja
Uređenje šumskih puteva	U pripremi
Postavljanje biciklističkih stanica	U pripremi
Izgradnja centra za smještaj posjetitelja	Projektna ideja
Uređenje poučnih tematskih staza	Projektna ideja
Izgradnja kanalizacijskog sustava i pročištača otpadnih voda	Projektna ideja
Sanacija divljih odlagališta otpada	Projektna ideja
Izgradnja reciklažnog dvorišta	Projektna ideja

Izvor: Strateški razvojni program Općine Krašić za razdoblje 2016. – 2020. godine, str. 73.

9. RAZVOJ TURIZMA OPĆINE KRAŠIĆ

Ciljevi razvoja turizma u Krašiću usmjereni su na poboljšanje uvjeta za prihvat turista, razvoj novih turističkih proizvoda i bolje upravljanje turističkom destinacijom. Ovi ciljevi odražavaju ambicije Općine Krašić da privuče različite segmente gostiju i unaprijedi svoju turističku ponudu. Konkretno, ti ciljevi uključuju:

1. **Unaprijediti uvjete za prihvat gostiju:** Ovaj cilj odnosi se na poboljšanje infrastrukture i usluga koje su potrebne za udoban boravak turista. To može uključivati izgradnju i renovaciju smještajnih kapaciteta, restorana, javnih toaleta te osiguranje kvalitetne prometne povezanosti. Budući da je Krašić u inicijalnoj fazi razvoja turizma, ali da se istovremeno očekuje značajniji rast gostiju, posebno jednodnevnih posjetitelja motiviranih vjerskim razlozima važno je unaprijediti osnovne destinacijske prihvatne mogućnosti, a koje se ponajviše odnose na generalnu infrastrukturu, ali i turističku suprastrukturu. Stoga je cilj omogućiti gostima sadržajan posjet destinaciji, mogućnost pristupa i kretanja, kvalitetnu informiranost i dodatne elemente destinacijske ponude (ugostiteljstvo, trgovački sadržaji, prezentacijski sadržaji) kao i uređenu i ugodnu destinaciju za posjet i boravak. Istovremeno je važno uzeti u obzir i sve potrebe lokalnog stanovništva.¹⁸
2. **Unaprijediti postojeće i razviti nove turističke proizvode:** Ovaj cilj fokusira se na razvoj turističkih atrakcija i aktivnosti koje će privući različite profile turista. To može uključivati unaprjeđenje kulturnih i prirodnih atrakcija, organizaciju manifestacija i događanja te promociju tradicionalnih i autentičnih iskustava. Razvoj turističkih proizvoda u Krašiću trebao bi se temeljiti na unaprjeđenju postojećih proizvoda i dodavanju novih elemenata kako bi se stvorio jedinstveni i cjeloviti doživljaj za posjetitelje. Osim vjerskog turizma, koji je već prepoznat kao važan segment, potrebno je razviti i druge turističke proizvode koji imaju potencijal na temelju resursa i atrakcija koje Krašić nudi (npr. Kulturni, enološki, ruralni i obrazovni turizam, te aktivan odmor).
3. **Unaprijediti upravljanje turističkom destinacijom:** Ovaj cilj odnosi se na efikasno upravljanje turističkim resursima i destinacijom kao cjelinom. To može

¹⁸ MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 40.

uključivati uspostavljanje jasnih strategija za razvoj turizma, suradnju s relevantnim partnerima i organizacijama te promociju održivog turizma. Upravljanje turističkim razvojem zahtijeva usku suradnju i partnerstvo između različitih dionika u destinaciji. Ovo partnerstvo omogućava bolje iskorištavanje resursa, koordinaciju aktivnosti i zajednički pristup razvoju turizma. To je posebno važno za dinamizaciju potrebne poduzetničke aktivnosti, kako bi se potaknulo ugostiteljstvo, zajednički marketinški nastupi s ciljem podizanja prepoznatljivosti Doline kardinala kao turističke destinacije, te izrada suvenira.

Ovi ciljevi su usmjereni na stvaranje održivog turističkog sektora u Krašiću koji će koristiti lokalnoj zajednici i doprinijeti ekonomskom razvoju i promociji destinacije.

9.1. SWOT analiza turističkog razvoja

U nastavku se prikazuje analiza glavnih prednosti, nedostataka, prilika i prijetnji za Krašić, u kontekstu turističkog razvoja, koja je izrađena temeljem analize stanja, te pregledom tržišnih trendova.

Tablica 5. Prednosti i nedostaci turističkog razvoja Krašića

Prednosti	Nedostaci
<ul style="list-style-type: none"> • Poznate ličnosti – najpoznatiji bl. Alojzije Stepinac • Blizina grada Zagreba, te autoceste Zagreb – Rijeka • Očuvan, ranolik, slikovit krajolik s mnoštvom očuvanih ruralnih naselja • Posebno vrijedna prirodna baština – dio parka prirode Žumberak, Samoborsko gorje 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak ugostiteljske i smještajne ponude • Nedostatak radne snage usred depopulacije • Nedostatak destinacijskog lanca vrijednosti • Nedovoljna povezanost među dionicima • Nedovoljna povezanost s okruženjem • Postojeći sustav prometa, te javni promet • Nedostatak informiranosti gostiju

Izvor: izrada autorice

Krašić, posebice Brezarić, ima iznimno važnu ulogu u budućem razvoju turizma jer je mjesto rođenja bl. Alojzija Stepinca. Osim toga, činjenica da su iz Krašića potekli ugledni crkveni dostojanstvenici kao što su kardinal Franjo Kuharić, biskup Josip Mrzljak, vojni biskup msgr. Juraj Jezerinac i mons. Matija Stepinac, oblikuje posebnu priču o Krašiću kao "Dolini kardinala". Također, važno je napomenuti da su se u Krašiću rodili i poznati književnici poput Janka Matka i dr. Josipa Torbara. Ovi elementi zajedno čine Krašić atraktivnim odredištem za turiste, posebno one zainteresirane za vjerski turizam i kulturno putovanje.

Druga značajna prednost općine Krašić leži u njenom položaju u neposrednoj blizini grada Zagreba i autoceste Zagreb-Rijeka. Ovaj položaj pruža općini brojne prednosti. S jedne strane, Zagreb predstavlja veliko tržište za različite turističke proizvode i atrakcije, te može privući posjetitelje iz grada. S druge strane, blizina autoceste Zagreb-Rijeka omogućava Krašiću lak pristup međunarodnom tržištu, što je značajna prednost, posebno za turiste zainteresirane za vjerski turizam, ali i druge oblike turizma. Očuvana ruralna naselja s pitoresknim i raznolikim krajolikom dodatno obogaćuju atraktivnost općine Krašić. Ovaj prirodni okoliš pruža temelj za ugodan boravak i različite aktivnosti na otvorenom tijekom svih godišnjih doba. Također, dio općine obuhvaća park prirode Žumberak-Samoborsko gorje, što dodatno privlači turiste i potencijal za razvoj ekoturizma.

S druge strane, Krašić se suočava s određenim nedostacima u svojoj trenutačnoj turističkoj ponudi, a posebno je izražen nedostatak smještajnih kapaciteta i, još više izražen, nedostatak ugostiteljskih objekata. Ovaj nedostatak predstavlja poseban izazov za posjetitelje koji dolaze u Krašić kako bi posjetili rodnu kuću bl. Alojzija Stepinca ili mjesto gdje je proveo razdoblje zatočeništva. Također, predstavlja propuštenu priliku za organizaciju duljih boravaka u Krašiću. Pored toga, postoji problem s cjelokupnom turističkom infrastrukturom, uključujući prometnu i stacionarnu infrastrukturu, potrebu za informacijskim centrom, nedostatak trgovina, te ponudu suvenira.

Također, Krašić se suočava s izazovom nedostatka radne snage zbog depopulacije, nedovoljnom suradnjom između različitih dionika, posebno između javnog i privatnog sektora, te nedovoljnom povezanošću s okolnim područjima.

Tablica 6. Prilike i prijetnje turističkog razvoja Krašića

Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Porast potražnje za selektivnim oblicima turizma • Europski fondovi • Razvoj turističke infrastrukture • Povezivanje s okruženjem, posebno sa susjednim dijelovima Slovenije nakon ulaska RH u Schengen 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno iskorištavanje turističkih resursa • Gospodarska kriza • Brz rast konkurencije • Nastavak negativnih demografskih kretanja

Izvor: izrada autorice

Istovremeno, postoje i određene prijetnje koje mogu utjecati na turistički razvoj Krašića. Jedna od tih prijetnji je konkurencija drugih turističkih destinacija koje također žele privući iste segmente gostiju. Također, nepravilno upravljanje turizmom i neadekvatno planiranje razvoja mogu dovesti do negativnih utjecaja na okoliš i kvalitetu života lokalnog stanovništva, što može odbiti potencijalne posjetitelje. Uz to, globalne promjene, uključujući klimatske promjene i promjene u putničkim navikama, mogu utjecati na turizam i destinacije poput Krašića.

Ključno je da se Krašić usmjeri prema iskorištavanju prilika, minimiziranju nedostataka i prijetnji, te razvije održiv turistički sektor koji će donijeti koristi zajednici i turistima.

Prijetnje za Krašić u kontekstu turističkog razvoja uključuju nedovoljnu valorizaciju turističkih resursa, moguće gospodarske krize, problem nedostatka kvalitetne radne snage, negativne demografske trendove koji bi mogli utjecati na dostupnost radne snage te brz razvoj konkurencije na određenim proizvodima, posebno u privlačenju izletničke potražnje.

Kako bi se suočili s tim prijetnjama, važno je razviti održiv turistički sektor, diversificirati turističku ponudu, ulagati u obuku i razvoj radne snage, te aktivno surađivati s relevantnim dionicima u destinaciji kako bi se osiguralo bolje upravljanje turizmom i maksimalno iskoristile prilike za razvoj.

9.2. Ciljevi i vizija razvoja turizma

Ciljevi razvoja turizma u Krašiću usmjereni su na maksimalno iskorištavanje identificiranih prednosti i prilika, dok istovremeno pokušavaju prevladati postojeće nedostatke. Pri definiranju ovih ciljeva, polazi se od pretpostavke da će se u budućnosti naglasak staviti na poboljšanje infrastrukture za prihvata gostiju koji već posjećuju Krašić, te na širenje ukupne turističke ponude i razvoj različitih turističkih proizvoda koji će privući raznolike skupine posjetitelja.

U svezi s time prepoznati su sljedeći ciljevi razvoja turizma u Krašiću:

- Unaprijediti postojeće, a razviti nove turističke proizvode
- Unaprijediti upravljanje turističkom destinacijom
- Unaprijediti uvjete za prihvata gostiju

Unaprijediti postojeće, a razviti nove turističke proizvode: Kada govorimo o razvoju turističkih proizvoda u Krašiću, bitno je unaprijediti komponente već postojećih proizvoda, obogatiti ih dodatnim elementima ponude, te ih efikasno povezati kako bi se stvorio jedinstven i cjelovit doživljaj. Osim postojećeg vjerskog turizma, važno je razviti i novu paletu turističkih proizvoda za koje se vjeruje da Krašić ima potencijal, koristeći svoje postojeće resurse i atrakcije.

Unaprijediti upravljanje turističkom destinacijom: Upravljanje turističkim razvojem zahtijeva blisku suradnju i koordinirano djelovanje različitih aktera unutar destinacije. Ovi akteri moraju uskladiti svoje interese i udružiti se, posebno u kontekstu razvoja kompleksnih turističkih proizvoda. Ova suradnja je od izuzetne važnosti kako bi se potaknule potrebne poduzetničke aktivnosti, podržalo ugostiteljstvo, potaknula proizvodnja suvenira, te ostvarili zajednički marketinški naponi s ciljem povećanja prepoznatljivosti Doline kardinala kao turističke destinacije.

Unaprijediti uvjete za prihvata gostiju: S obzirom na to da se Krašić trenutno nalazi u početnoj fazi razvoja turizma, ali se očekuje povećanje broja posjetitelja, posebno dnevnih gostiju motiviranih vjerskim razlozima, ključno je poboljšati osnovne prihvatne kapacitete destinacije. To se odnosi prvenstveno na opću infrastrukturu i turističku

ponudu. Cilj je osigurati da posjetitelji imaju obogaćeno iskustvo u destinaciji, pristup i slobodu kretanja, dobru informiranost i dodatne atrakcije, uključujući ugostiteljske objekte, trgovine i kulturne sadržaje. Istodobno, važno je uzeti u obzir potrebe lokalnog stanovništva.

Vizija turističkog razvoja Krašića je koncizna izjava o tome kako bi destinacija trebala izgledati u budućnosti. Ova slika budućnosti treba biti realna, uzimajući u obzir ograničenja, ali istovremeno inspirirajuća kako bi potaknula valorizaciju jedinstvenih aspekata Krašića. Ključno je osigurati aktivno sudjelovanje različitih interesnih skupina i pojedinaca kako bi se ta vizija ostvarila. Vizija razvoja turizma u Krašiću stavlja naglasak na poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva, očuvanje naslijeđenih vrijednosti i stvaranje turističkih proizvoda koji će posjetiteljima pružiti sveobuhvatan i ugodan doživljaj.

Glavne smjernice koje se uzimaju u obzir pri definiranju vizije su odgovori na pitanja:

- Koji su ključni razlikovni elementi?
- Koje ključne turističke doživljaje treba razvijati?
- Kako upravljati razvojem turizma?¹⁹

Tablica 7. Glavne smjernice pri definiranju vizije

Ključni razlikovni elementi	<ul style="list-style-type: none"> • Mjesto vezano uz život kardinala Alojzija Stepinca • Očuvana ambijentalnost središta mjesta • Očuvani krajolik dolina i brežuljaka • Dio PP Žumberak • Dolina kardinala
Ključni turistički doživljaji	<ul style="list-style-type: none"> • Turizam vina • Seoski turizam • Aktivan boravak u očuvanoj prirodi

¹⁹ MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 41.

	<ul style="list-style-type: none"> • Hodočasničko mjesto
Upravljanje razvojem turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Suradnja dionika u destinaciji • Odgovorno, u odnosu na prihvatni kapacitet • Povezivanje s okruženjem

Izvor: izrada autorice

Ključni razlikovni elementi: Postoji nekoliko jedinstvenih aspekata Krašića koji čine osnovu i koji će nastaviti privlačiti turiste, posebno na tržištu vjerskog turizma. Najvažniji ključni čimbenik koji ga izdvaja je činjenica da je općina Krašić povezana sa životom bl. Alojzija Stepinca. To je mjesto gdje se on rodio, gdje je bio kršten, održao svoju prvu misu, a također je i proveo posljednje godine svog života, te gdje je preminuo. Osim toga, šire područje Krašića je također domaćin drugim poznatim crkvenim osobama, uključujući kardinala Franju Kuharića te biskupe Josipa Mrzljaka i Juraja Jezerinca.

Osim svojih iznimnih vjerskih atrakcija, Općina Krašić se ističe i po izuzetno očuvanim ambijentalnim središtima u gradu, sačuvanom malograđanskom arhitekturom i njegovim slikovitim središtima. Ono što ga posebno izdvaja od drugih mjesta su bajkovite vizure koje nudi, s brežuljcima i dolinama koje stvaraju prekrasne pejzaže. Te prekrasne vizure savršeno se uklapaju u ključni proizvod vjerskog turizma, pružajući posjetiteljima iskustvo duhovnosti, mira, opuštanja i "povratka sebi".

Ključni turistički doživljaji: Ključni turistički doživljaji i proizvodi kojima će Krašić privući vjerske turiste, ali i izletnike, turiste zainteresirane za kulturu ili prirodne ljepote, uključuju mjesta hodočašća, seoski turizam, enološki turizam (turizam vezan uz vino) i mogućnosti aktivnog boravka u prirodi.

Upravljanje razvojem turizma: Da bi turistički razvoj bio održiv, što je u slučaju Općine Krašić posebno važno zbog njenog prihvatnog kapaciteta, ključno je odgovorno upravljati svim aspektima razvoja turističke ponude. Stoga je nužno osigurati visokokvalitetno upravljanje destinacijom koje će se temeljiti na suradnji svih dionika u destinaciji. Također je bitno shvatiti da turistički proizvod ne poznaje administrativne granice, te je važno ostvariti kvalitetne veze s okolnim područjima,

posebno u kontekstu aktivnosti u prirodi. Ponuditi gostima raznovrsne i tematski prilagođene proizvode, kao što su ture vinara, medara, cikloturizam i slično, također je ključno za održiv turistički razvoj.

Gledajući prednosti i nedostatke, prilike i prijetnje turističkog razvoja u Krašiću, a uzimajući u obzir suvremene tržišne trendove, vizija turističkog razvoja općine Krašić je kako slijedi: *Krašić svoj identitet gradi na bl. Alojziju Stepincu, a vjernicima, ljubiteljima duhovnosti i kulture doživljaj vjerskog turizma nudi kroz priču o 'Dolini kardinala'. Sadržajnost i jedinstvenost boravka oplemenjuje okruženje pitomih dolina u podnožju Žumberačke gore, s uređenim stazama za rekreaciju i kvalitetnim vinarijama. Očuvanje sklada prostora osnovna je vrijednost za mir i opuštanje i time temelj za razvoj turizma.*²⁰

9.3. Razvoj turističkih proizvoda

Razvoj turističkih proizvoda u općini Krašić predstavlja ključni element turističkog razvoja destinacije. Ova općina ima bogatu povijest i prirodne ljepote koje se mogu iskoristiti za privlačenje različitih profila turista. Dalje u ovom poglavlju biti će opisano nekoliko primjera razvoja turističkih proizvoda.

Tablica 8. Razvoj turističkih proizvoda

Postavljanje interpretacijskih ploča na ključnim lokacijama

Područje	Razvoj proizvoda
Cilj	Dizanje kvalitete turističkog boravka Osmišljavanje turističkog imidža i promocije Povećanje ekonomskih učinaka turizma
Opis	Trenutna razina turističke opremljenosti općine Krašić relativno je zadovoljavajuća u samom središtu Krašića. Ondje su postavljene interpretacijske ploče s kartom općine i užeg središta Krašića, a uz neke ključne objekte, također postoje jedinstvene

²⁰ MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 42.

interpretacijske ploče, što čini dio opremanja turističke infrastrukture Zagrebačke županije. Međutim, rodne kuće bl. Alojzija Stepinca i kardinala Kuharića nemaju takve ploče, a izvan područja Krašića nema informativnih ploča koje bi se odnosile na cijelu općinu.

Zbog toga se predlaže postavljanje interpretacijskih i informativnih tabli s kartom općine Krašić i šireg područja "Doline kardinala" na različitim lokacijama. To bi uključivalo postavljanje takvih ploča kod rodne kuće bl. Alojzija Stepinca u Brezariću, Biskupijskog dvora i crkve Svete Marije u Strmcu Pribićkom, Crkve Majke Božje u Dolu i kod pješačkog odvojka za slap Brisalo u kanjonu Slapnice. Osim toga, postavile bi se interpretacijske ploče koje bi opisivale atrakcije koje trenutačno nisu opremljene.

U drugoj fazi, nakon proglašenja bl. Alojzija Stepinca svetim i očekivanog povećanja turističkog interesa, slični sadržaji trebali bi se osigurati i na drugim važnim lokalitetima, kao što su crkva Sv. Ivana Krstitelja u Hrženiku, Crkva Svetog Siksta u Pribiću, Crkva Uznesenja Marijina u Pećnom i kod odvojka za Vranjački slap u kanjonu Slapnice. Po potrebi, mogu se dodati i nove turistički zanimljive lokacije, kao što su Duhovni centar u Jezerinama, crkva Sv. Mihovila u Gornjem Prekrižju ili eventualno buduće izletišta uz rijeku Kupu u Mirkopolju. Uređenje ovih informativnih i interpretacijskih sadržaja također bi podrazumijevalo osiguravanje parkirališnog prostora, posebno kod Biskupijskog dvora u Strmcu

	Pribičkom i rodne kuće bl. Alojzija Stepinca, gdje već sada postoji problem s parkiranjem.
Provedbeni koraci	Ovaj projekt će se prvo provesti tako da se osvježi i ponovno otisne postojeće informativne karte, izradi dodatne standardizirane interpretacijske ploče Zagrebačke županije i postavi ih na potrebne lokacije u prvoj fazi. U drugoj fazi, planira se izrada novih, privlačnijih informativno-interpretacijskih ploča i njihovo postavljanje na dodatne lokacije. Uređenje parkirališta također se može integrirati u ove projekte, a može se također razmotriti u kontekstu prometnih projekata koji obuhvaćaju izgradnju obilaznice Krašića i poboljšanje postojećih prometnica unutar Općine.
Odgovorna institucija	Turistička zajednica Općine Krašić
Ostali dionici	Općina Krašić, TZ Zagrebačke županije, Zagrebačka županija
Vrijeme provedbe	2019. - 2020.g. (za I. fazu 6 mjeseci, za II. fazu također 6 mjeseci)

Izvor: MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 69.; izrada autorice

Uređenje pješačkih staza do slapova u dolini Slapnice i prema Pećnom

Područje	Unapređenje infrastrukture
Cilj	Osmišljavanje turističkog imidža i promocije Povećanje ekonomskih učinaka turizma Izrada atraktivnih sadržaja za planinare, pješake i cikloturiste
Opis	Osnovna prirodna atrakcija općine Krašić je izvanredan krajobraz Slapnice, koji je dio Parka prirode Žumberak - Samoborsko gorje. Ovaj divlji prostor oblikovan dubokom kanjonskom dolinom okružen gustom

	<p>šumom sadrži dva impresivna slapa: poznatiji i viši Brisalo, te nešto manji Vranjački slap, oba visoka oko petnaestak metara. Iako cesta prolazi relativno blizu slapova, pristup samim slapovima je relativno kratak, ali izazovan, osobito za širi krug posjetitelja, i može biti opasan u vlažnim uvjetima.</p> <p>Prvi korak predložen u prvom planu je uređenje kraćeg puta do atraktivnijeg slapa, Brisala, dok se u drugoj fazi planira uređenje puta do Vranjačkog slapa i povezanost od slapa Brisalo prema selu Pećno, što uključuje bolju dostupnost i sigurnost tih staza. Put do Brisala trebao bi biti kvalitetan, s tvrdim podlogama, stepenicama i zaštitnim ogradama gdje je to potrebno, a istovremeno treba očuvati prirodni karakter okoliša. Put do Vranjačkog slapa, iako može biti nešto manje kvalitete, također bi trebao biti siguran za osobe bez posebnog planinarskog iskustva.</p> <p>Uz uređenje staza, također se planira osigurati minimalno parkiralište na početku staza, uz mogućnost sigurnog okretanja vozila za posjetitelje, te dodatne informativno-interpretativne sadržaje.</p>
<p>Provedbeni koraci</p>	<p>Ovaj projekt će se provoditi u nekoliko faza. Prvo, bit će potrebno izraditi detaljni plan za građevinske radove, uz prethodno dobivanje potrebnih odobrenja od nadležnih institucija, posebno Uprave Parka prirode Žumberak-Samoborsko gorje koja brine o zaštiti prirode u tom području. Planira se da će se prva faza fokusirati na izgradnju puta do Brisala, a zatim će se krenuti u izgradnju puta do</p>

	Vranjačkog slapa i veze između Brisala i sela Staničići Žumberački. Osim toga, uređenje parkirališta kod prilaza Brisalu i Vranjačkom slapu će biti uključeno u projekt, a može se također uskladiti s drugim projektima vezanim uz poboljšanje postojećih cesta u općini.
Odgovorna institucija	Turistička zajednica Općine Krašić
Ostali dionici	Općina Krašić, Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje
Vrijeme provedbe	2019. - 2021.g. (za I. fazu 12 mjeseci, za II. fazu također 12 mjeseci)

Izvor: MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 70.; izrada autorice

Razvoj tematskih ruta

Područje	Razvoj proizvoda
Cilj	Diverzifikacija ponude i privlačenje novih tržišnih segmenata
Opis	Suvremeni turisti sve više traže raznovrsne aktivnosti i edukaciju o lokalnim običajima, kulturi života i radu, te istraživanje destinacija koje posjećuju. Tematske rute postaju popularne jer već unaprijed određuju vrstu iskustva koje će turisti doživjeti. Iako u Krašiću već postoje neke tematske rute, poput 'Stepinčevog puta', postoji potencijal za dodatne rute koje će istraživati kulturno nasljeđe, način života i rad u tom području. Primjeri takvih ruta mogli bi uključivati 'Rutu vinogradara i pčelara Krašićkog kraja' ili 'Rutu najljepših vidikovaca' koja se može prilagoditi različitim godišnjim dobima. Ove rute trebaju sadržavati kvalitetnu interpretaciju kako bi gostima pružile obogaćeno iskustvo, a također bi trebale

	<p>uključivati mjesta gdje gosti mogu konzumirati lokalne proizvode i kupiti suvenire. Osim toga, ovaj projekt bi mogao uključivati poticaje za privatne poduzetnike koji se žele uključiti u program i pružiti usluge na tim rutama.</p> <p>Također, suradnja s okolnim područjima i uspostava edukativnih ruta povezanih s Parkom prirode Žumberak-Samoborsko gorje može dodatno obogatiti turističku ponudu i privući goste koji su zainteresirani za prirodne ljepote i aktivnosti na otvorenom. Krašić bi mogao poslužiti kao polazna točka za takve rute.</p>
Provedbeni koraci	<p>Istražiti interes okruženja za formiranje edukativnih ekoloških ruta</p> <p>Izraditi projektnu dokumentaciju</p> <p>Istražiti mogućnosti za rute (interes vinara, te privatnih poduzetnika, OPG-ova)</p> <p>Primijeniti sredstva</p> <p>Provedba projekta</p>
Odgovorna institucija	Turistička zajednica Općine Krašić i Općina Krašić
Ostali dionici	Javna ustanova PP Žumberak – Samoborsko gorje
Vrijeme provedbe	2020. - kontinuirano

Izvor: MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 71.-72.;
izrada autorice

Razvoj manifestacija

Područje	Unapređenje turističkih proizvoda
Cilj	Podignuti zadovoljstvo gostiju koji su boravili u destinaciji
Opis	<p>Jačanje i razvoj postojećih, te kreiranje novih manifestacija predstavlja pristupačan i brz način za obogaćivanje turističke ponude, što će zadovoljiti potrebe turista i posjetitelja za uživanjem u autentičnom iskustvu mjesta i raznolikim aktivnostima na otvorenom prostoru. Prilikom razmatranja tema manifestacija i njihove organizacije, bitno je imati na umu ciljeve tih događanja, kao i kako će doprinijeti pozicioniranju općine kao turističke destinacije. Osim toga, treba razmotriti ulogu Turističke zajednice i Općine u organizaciji, koordinaciji i promociji ovih događanja.</p> <p>Krašić već ima nekoliko manifestacija, poput "Dana krašićkog kraja", "Dana kruha" i "Adventa u Krašiću". Najznačajnija među njima je "Dani krašićkoga kraja", koji se održava u svibnju, na obljetnicu rođenja blaženog Alojzija Stepinca. Ovaj događaj traje nekoliko dana i obilježava se na prigodan način. Također, postoje posebni dani posvećeni kardinalu Stepincu, na dan njegove smrti i proglašenja blaženim, te se tijekom godine organiziraju proštenja.</p> <p>Razvoj novih manifestacija može privući specifične ciljne grupe u Krašić. Tematske manifestacije mogu obuhvaćati različite aspekte, s naglaskom na vjerska događanja i proslave povezane sa životom blaženog Alojzija Stepinca. Također, posebna pažnja može biti usmjerena na proslave velikih</p>

crkvenih blagdana. Osim vjerskih manifestacija, teme mogu biti usmjerene prema vinogradima i tradicionalnoj proizvodnji, kao što su "Tradicija kulture života u Dolini kardinala", "Aktivnosti u proljeće – Dolina kardinala" (s fokusom na aktivnostima na otvorenom), "Zdravlje u zelenilu" (ekološka manifestacija), "Povratak miru" (tematske vjerske staze) i slično. Da bi se potaknuli dodatni motivi dolazaka u destinaciju i unaprijedila kvaliteta turističke ponude, važno je razmisliti o raznovrsnim sadržajima u destinaciji i organizaciji događanja povezanih s ključnim turističkim proizvodima destinacije. Iako su vjerska događanja već dobro razvijena, postoji potencijal za njihovo povezivanje s drugim atrakcijama u destinaciji. Na primjer, hodočasnici se može ponuditi degustacija enogastronomske ponude kraja te organizirati dodatni obilazak sakralnih objekata u okolici kako bi dobili potpuniji doživljaj.

Osim toga, u Krašiću postoji niz događanja vezanih uz cikloturizam i različite oblike aktivnog odmora. Preporučljivo je kontaktirati različite organizatore tih događanja kako bi se osmislila nova događanja na širem području Krašića. To bi privuklo goste koji su zainteresirani za aktivni odmor i omogućilo im da istraže ljepotu kraja na biciklu ili sudjeluju u drugim aktivnostima na otvorenom.

Povezivanje različitih sadržaja i događanja može stvoriti dodatne motive za dolazak

	turista te obogatiti turističku ponudu destinacije.
Provedbeni koraci	Definirati ciljeve manifestacija/događaja Identificirati događanja s najvećim potencijalom privlačenja posjetitelja Provesti konzultacije s lokalnim dionicima, te generirati nove ideje Izraditi program događanja Provesti plan i program
Odgovorna institucija	Turistička zajednica Općine Krašić
Ostali dionici	Općina Krašić, poduzetnici
Vrijeme provedbe	2019. - kontinuirano

Izvor: MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 72.; izrada autorice

Poticanje poduzetništva (smještaj, ugostiteljstvo i sl.)

Područje	Razvoj turističkih proizvoda
Cilj	Unapređenje turističke ponude, unapređenje investicijske klime
Opis	Nedostatak kvalitetnih informacija za potencijalne investitore i ponekad nedostatak vještina za izradu projektne dokumentacije kako bi se osigurala financijska sredstva mogu usporiti brži razvoj. U tom kontekstu, trebalo bi pružiti potencijalnim i postojećim poduzetnicima stručnu podršku u procesu pripreme svojih poslovnih inicijativa. Kako bi se to postiglo, mogla bi se ponuditi pomoć u obliku relevantnih informacija potrebnih za pripremu projekata, dijeljenje informacija o dostupnim izvorima financiranja, kao što su bespovratna sredstva različitih ministarstava u RH, informacije o tržišnim trendovima te primjeri dobre prakse. Također, može se organizirati

	obuke i radionice koje bi pomogle poduzetnicima u pripremi dokumentacije za njihove poduzetničke projekte.
Provedbeni koraci	S obzirom na relativno malu veličinu Općine Krašić i ograničene kadrovske resurse, ovu vrstu pomoći može pružiti županijska organizacijska jedinica.
Odgovorna institucija	Zagrebačka županija
Ostali dionici	Općina Krašić
Vrijeme provedbe	2019. - kontinuirano

Izvor: MASTER PLAN ZA RAZVOJ TURIZMA U DOLINI KARDINALA, Zagreb, 2018., str. 72.; izrada autorice

10. ZAKLJUČAK

Vjerski turizam, kako na međunarodnoj tako i na nacionalnoj razini, predstavlja jedan od najstarijih oblika selektivnog turizma i značajan segment ukupne ponude turizma današnjice. Njegova iznimna važnost u suvremenom dobu očituje se, između ostalog, u velikom udjelu ukupne međunarodne potražnje za turizmom, koja je motivirana primarno ili sekundarno vjerskim razlozima. Iako se često opisuje kao selektivan oblik turizma ili tematski turizam, za potpunije razumijevanje, posebice u suvremenom kontekstu, važno ga je promatrati kao poseban turistički proizvod. S obzirom na njegove sastavne elemente i sličnosti s drugim turističkim proizvodima, treba istaknuti da je riječ o integriranom turističkom proizvodu koji je značajno podložan utjecaju suvremenih elemenata proizvoda. To se odnosi na trenutne karakteristike novih turističkih proizvoda, kao što su turističko iskustvo i dodana vrijednost u turizmu.

Krašić je maleno mjesto u sjeverozapadnoj Hrvatskoj koje ima bogatu povijest i duboko ukorijenjen kulturni identitet. Od godine 1249., kada se prvi put spominje, pa sve do današnjih dana, Krašić je ostao važno središte u Hrvatskoj, posebno u vjerskom smislu.

Iako je tradicionalna poljoprivreda i dalje prisutna, općina Krašić sada prepoznaje potencijal u razvoju turizma, posebno vjerskog turizma. Bogato crkveno naslijeđe ovog kraja, uključujući blaženog Alojzija Stepinca i mnoge druge crkvene velikane, čini Krašić privlačnom hodočasničkom destinacijom.

Kroz očuvanje svojih prirodnih resursa i usmjerenost na vjerski turizam, Krašić se pozicionira kao mjesto mira, molitve i radosnih vjerskih susreta. Ova zajednica je uspjela zadržati svoj poseban identitet i privući vjernike iz različitih dijelova svijeta, čime je postala značajno mjesto u vjerskom i kulturnom kontekstu Hrvatske i šire.

Turistički razvoj općine Krašić nosi sa sobom brojne izazove i prilike. S obzirom na svoje bogato vjersko naslijeđe, prirodne ljepote, te blizinu glavnog grada Hrvatske, Zagreba, Krašić ima potencijal za postizanje značajnog turističkog rasta. Međutim, kako bi se ostvarili ti ciljevi, nužno je suočiti se s nedostacima, uključujući nedostatak

smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta, infrastrukturne izazove i potrebu za povezivanjem različitih dionika u destinaciji.

Uvođenje novih turističkih proizvoda, jačanje postojećih manifestacija, te razvoj tematskih ruta i događanja mogu dodatno privući turiste i obogatiti turističku ponudu Krašića. Također, važno je kontinuirano ulagati u obnovu i održavanje prirodnih atrakcija poput slapova i staza, te osigurati kvalitetan destinacijski menadžment i informiranje za turiste.

Sveobuhvatan pristup razvoju turizma, uključujući suradnju s lokalnim poduzetnicima, privlačenje investitora i pružanje podrške za poduzetničke pothvate, ključni su elementi održivog turističkog razvoja. Također, važno je osigurati stručnu podršku za izradu projekata i pristup financijskim sredstvima.

Kroz zajednički trud svih dionika u destinaciji, Krašić može ostvariti svoju viziju postati atraktivnom turističkom destinacijom koja će posjetiteljima pružiti jedinstvene doživljaje i doprinijeti lokalnom ekonomskom razvoju.

Planiranje razvoja je jedan od najvažnijih preuvjeta za postizanje općeg razvoja. Kroz visokokvalitetan rad pri izradi Strateškog razvojnog programa Općine Krašić i organizaciju radionica u kojima su sudjelovali svi dionici društva, stvoren je dokument koji će usmjeravati provedbu i praćenje razvoja Općine Krašić. Primarna zadaća provedbe Strateškog razvojnog programa je istraživanje svih mogućnosti za ostvarivanje navedenih projekata usmjerenih na ostvarenje prioriteta razvoja putem unaprijed definiranih mjera. Plan je izrađen za razdoblje 2016. - 2020. godine i bit će revidiran prema potrebi. Implementacijom ovog Strateškog razvojnog programa Općine Krašić ostvarit će se postavljeni ciljevi koji su definirani prilikom njegove izrade.

LITERATURA

- Hitrec, T. Vjerski turizam U: Čorak, S., Mikačić, V. (ur.) Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno Zagreb: Institut za turizam. 2006.g.
- Šišak, Ivan, Lucija Herceg, Katarina Plancutić i Morena Varga. "Utjecaj vjerskog turizma na razvoj ruralnih područja – primjer: Mariazell, Austrija." Stručni članak, 2020.g.
- Vizjak, Ana. "Vjerski turizam kao novi oblik turizma." Hotelijerski fakultet Opatija, 1993.g.
- Lekić, Romana, Krešimir Dabo i Juraj Šalić. "Razumijevanje temeljnih koncepata razvoja religijskog turizma – primjer grada Križevaca.", 2022.g.
- Mezga, Melita. "Turizam u kontekstu vjerske baštine." Master's thesis / Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2019.g.
- Jurešić, Ivana. "Vjerski turizam." Master's thesis / Diplomski rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2019.g.
- "Turistička zajednica općine Krašić." tzokrasic.hr.
- "Master plan za razvoj turizma u Dolini kardinala." Zagreb, prosinac 2018. godine.
- Petković Fajnik, Josip. "Vjerski turizam temelj je daljnjeg napretka i razvoja općine." 01Portal.hr, 2020.g.
- "Krašić - Putovnica.net." <https://www.putovnica.net/odredista/hrvatska/krasic>.
- "Strateški razvojni program Općine Krašić za razdoblje 2016. – 2020. godine."
- Duvnjak, N. et al. (2011.) Religijski turizam kao poseban socio.kutlruni fenomen – na primjeru istraživanja među studentima Sveučilišta u Splitu. Nova prisutnost. 9 (2). Str. 425.-446.
- Hegeduš, I., Koščak, I. (2014.) Vjerski turizam u Republici Hrvatskoj. Zbornik radova Međimurskog vleučilišta u Čakovcu. Vol. 5. Br. 2. Str. 17.-23.

POPIS PRILOGA

Slike

Slika 1. Pojavni oblici vjerskog turizma

Slika 2. Putanja hodočasnik – turist

Slika 3. Turistička karta Krašića

Slika 4. Crkva presvetog Trojstva, Krašić

Slika 5. Blaženi kardinal Alojzije Stepinac

Tablice

Tablica 1. Osnovna obilježja turističke potražnje u sferi vjerskog turizma

Tablica 2. Operativni planovi/popis mjera razvoja Općine Krašić

Tablica 3. Projekti + faze izrade

Tablica 4. Podsegmenti vjerskog turizma

Tablica 5. Prednosti i nedostaci turističkog razvoja Krašića

Tablica 6. Prilike i prijetnje turističkog razvoja Krašića

Tablica 7. Glavne smjernice pri definiranju vizije

Tablica 8. Razvoj turističkih proizvoda

SAŽETAK

Vjerski turizam je značajan segment turističke industrije kako na međunarodnoj, tako i na nacionalnoj razini. On predstavlja jedan od najstarijih oblika selektivnog turizma te ima važnu ulogu u ukupnoj ponudi turizma. Iako se često opisuje kao selektivan ili tematski turizam, važno je razumjeti ga kao poseban turistički proizvod, podložan suvremenim trendovima. Općina Krašić, maleno mjesto u Hrvatskoj, prepoznaje potencijal vjerskog turizma zahvaljujući bogatom crkvenom naslijeđu, uključujući blaženog Alojzija Stepinca. Kroz očuvanje prirodnih resursa i fokus na vjerski turizam, Krašić se pozicionira kao destinacija mira i duhovnosti. Turistički razvoj donosi izazove poput nedostatka smještaja i infrastrukture, ali i prilike za razvoj novih turističkih proizvoda i manifestacija. Suradnja s lokalnim poduzetnicima, investitori te podrška za poduzetničke projekte ključni su elementi održivog razvoja. Strateški razvojni program Općine Krašić za razdoblje 2016. - 2020. pruža smjernice za postizanje ciljeva razvoja kroz istraživanje i implementaciju projekata.

SUMMARY

Religious tourism is a significant segment of the tourism industry, both on an international and national level. It represents one of the oldest forms of selective tourism and plays an important role in the overall tourism offering. Although it is often described as selective or thematic tourism, it is important to understand it as a distinct tourism product that is subject to contemporary trends. The municipality of Krašić, a small town in Croatia, recognizes the potential of religious tourism due to its rich religious heritage, including Blessed Alojzije Stepinac. By preserving natural resources and focusing on religious tourism, Krašić positions itself as a destination of peace and spirituality. Tourism development brings challenges such as a lack of accommodation and infrastructure, but also opportunities for the development of new tourism products and events. Collaboration with local entrepreneurs, investors, and support for entrepreneurial projects are key elements of sustainable development. The Strategic Development Program of the Municipality of Krašić for the period 2016 - 2020 provides guidelines for achieving development goals through research and project implementation.